

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY POTĘGOWO
NA LATA 2016-2025

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY POTĘGOWO NA LATA 2016-2025

Wykonanie zlecił:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Potęgowie
76-230 Potęgowo, ul. Szkolna 2
www.gospotegowo.pl

Opracowanie wykonała:

Altra Consulting spółka z o. o.
80-432 Gdańsk ul. Konrada Leczowa 24/5
www.alraco.pl

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Procedura tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Potęgowo	4
2.1 Podstawy prawne	4
2.2 Metodyka opracowania dokumentu strategicznego, wykorzystane materiały i dokumentacja	5
3. Charakterystyka Gminy Potęgowo	6
3.1. Położenie i podział administracyjny Gminy	6
3.2. Demografia	7
3.3. Przedsiębiorczość	12
3.4. Rynek pracy i bezrobocie	14
3.5. Opieka zdrowotna	15
3.6. Bezpieczeństwo publiczne	16
3.7. Edukacja, oświata, kultura	17
3.8. Organizacje pozarządowe	18
4. System pomocy społecznej w Gminie Potęgowo	20
5. Problemy społeczne	25
5.1. Bezrobocie	25
5.2. Uzależnienia – alkoholizm i narkomania	28
5.3. Ubóstwo oraz marginalizacja i wykluczenie społeczne	29
5.4. Starzenie się społeczeństwa / seniorzy	31
5.5. Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz problemy opiekuńczo- wychowawcze rodzin objętych pomocą społeczną	32
5.6. Niepełnosprawność	34
5.7. Przemoc w rodzinie	36
6. Analiza SWOT	39
7. Adresaci strategii – grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach pomocy społecznej	42
8. Wizja i misja	43
9. Cele	44
9.1. Prognoza	44
9.2. Cele strategiczne, operacyjne, szczegółowe	45
9.3. Proponowane kierunki działań	47
9.4 Wskaźniki ewaluacji celów szczegółowych	52
10. Źródło i ramy finansowania Strategii	58
11. Monitoring i ewaluacja	58
12. Podsumowanie	60
Spis rysunków	61
Spis wykresów	61
Spis tabeli	61
Źródła	62

1. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Potęgowo na lata 2016-2025 to dokument planistyczny określający zasady realizowania lokalnej polityki społecznej oraz instrument tworzenia spójności społecznej. Stanowi drogowskaz dla działań władz samorządowych oraz innych podmiotów i instytucji działających w sferze pomocy społecznej zmierzających do osiągnięcia misji samorządu w dziedzinie polityki społecznej.

Jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego i wyznacza sposób osiągania zaplanowanych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji i polityki społecznej.

Strategia zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi podmiotami zajmującymi się pomocą społeczną w Gminie Potęgowo oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej takimi jak: edukacja, polityka zdrowotna, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, równego statusu kobiet i mężczyzn. **Działania zaplanowane w dokumencie są kierowane do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, osób wykluczonych lub zagrożonych tym zjawiskiem.** Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi do realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy zjawisk występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna jest nauka niezbędnych umiejętności radzenia sobie z problemami i ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych, operacyjnych i szczegółowych opisanych w dokumencie.

Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości opisana w dokumencie stanowi przydatne i pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Zakłada się, że procesy opisane w dokumencie będą podlegać ciągłym zmianom. Na przestrzeni lat 2016-2025 pojawiać się będą nowe, ważne cele i wyzwania. Część zjawisk straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest wpisany w dokument i jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej, grup społecznych oraz współdziałania instytucji i organizacji zarówno administracji rządowej, samorządowej jak i organizacji pożytku publicznego zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych oraz szeroko rozumianą integracją.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawą określającą kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie Gminy Potęgowo w latach 2016-2025 i stanowi szansę na stworzenie nowych relacji pomiędzy uczestnikami życia społecznego oraz umożliwia pobudzenie aktywności społecznej wszystkich mieszkańców Gminy.

2. Procedura tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Potęgowo

2.1 Podstawy prawne

Podstawę prawną niniejszej Strategii stanowią art. 16 b, art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. z 2013r., poz. 182 z późn. zm.), zgodnie z którym *gmina i powiat opracowują i realizują strategię rozwiązywania problemów społecznych. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.*

W Strategii uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych, biznesu oraz uznaje się za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Są to:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
- Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020;
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski;
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego 2014-2020;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego 2014-2020;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Słupskiego na lata 2013-2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego do 2020;
- Strategia Rozwoju Gminy Potęgowo na lata 2015-2022.

Akty prawne, które mają wpływ na konstrukcję dokumentu:

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym;
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej;
- 3) ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych;
- 4) ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych;
- 5) ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym;
- 6) ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy uprawnionym do alimentów;
- 7) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- 8) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 9) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 10) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i rynku pracy;
- 11) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 12) ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 13) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;

- 14) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 15) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- 16) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 17) uchwała nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”.

Poza wymienionymi aktami prawnymi przy realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do innych ustaw i aktów wykonawczych z zakresu polityki społecznej.

2.2 Metodyka opracowania dokumentu strategicznego, wykorzystane materiały i dokumentacja

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Gminy Potęgowo, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Dokument został opracowany przez interdyscyplinarny zespół strategiczny w skład którego weszli: pracownicy: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Gminy, Gminnego Centrum Kultury, Powiatowego Urzędu Pracy, przedstawiciele szkół, ośrodków prewencji – Policji i Straży Gminnej, liderzy organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw ekonomii społecznej oraz instytucji kościelnych.

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przyjęto metodykę:

Źródło: opracowanie własne

Podstawą do wyznaczenia celów i działań Strategii były:

- dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uzyskane w toku jego bieżącej działalności;
- materiał zebrany w czasie warsztatów strategicznych zorganizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w których udział wzięli lokalni liderzy - pracownicy różnych instytucji oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej;
- ilościowa analiza problemów społecznych za lata 2011-2015.

3. Charakterystyka Gminy Potęgowo

3.1. Położenie i podział administracyjny Gminy

Gmina Potęgowo jest gminą wiejską położoną w zachodniej części województwa pomorskiego, we wschodniej części powiatu słupskiego. Gmina zajmuje obszar 228 km², co stanowi 9,90% powierzchni Powiatu Słupskiego i 1,25% Województwa Pomorskiego. W Powiecie Słupskim zajmuje siódmą pozycję pod względem obszaru i ósmą pod względem ludności (na 10 gmin). Gmina Potęgowo graniczy z następującymi (sześcioma) gminami:

<i>Powiat Słupski:</i>	• Główny • Damnica • Dębica Kaszubska
<i>Powiat Lęborski:</i>	• Nowa Wieś Lęborska • Cewice
<i>Powiat Bytowski:</i>	• Czarna Dąbrówka

Gmina należy do Związku Gmin Wiejskich RP, Pomorskiego Stowarzyszenia Gmin Wiejskich, Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Dorzecze Słupi oraz Lokalnej Grupy Rybackiej "Pojezierze Bytowskie".

Gmina Potęgowo leży w dorzeczu rzek Łeby i Łupawy, których koryta wyznaczają w niektórych miejscach naturalną granicę gminy (na N-E to rzeka Łeba oraz na S-E rzeka Łupawa).

Rysunek 1 – Położenie Gminy Potęgowo na tle Województwa Pomorskiego oraz Powiatu Słupskiego

Źródło: commons.wikimedia.org

Na terenie Gminy znajdują się 32 miejscowości tworzące 28 sołectw. Największą miejscowością Gminy, a równocześnie centrum administracyjnym jest Potęgowo. Przez Gminę przebiega Droga Krajowa nr 6 oraz Linia Kolejowa nr 202. Odległość do Gdańska to ok. 100 km, do Lęborka ok. 20 km, a do Słupska ok. 30 km.

Gmina Potęgowo jest gminą o charakterze rolniczym. Najwięcej – bo aż 66,10% jej powierzchni zajmują użytki rolne. Następne w kolejności grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 28,22% powierzchni Gminy Potęgowo.

Wśród użytków rolnych największą część stanowią grunty orne, które zajmują 12 658 ha. Na poziomie 4-5,5% kształtuje się powierzchnia łąk i pastwisk, zajmują one odpowiednio 1 237 i 897 ha.

Tabela 1 - Powierzchnia geodezyjna Gminy Potęgowo według kierunków wykorzystania [w ha]

powierzchnia ogółem	22 846,00
użytki rolne	15 102,00
- grunty orne	12 658,00
- sady	29,00
- łąki trwałe	1 237,00
- pastwiska trwałe	897,00
- grunty rolne zabudowane	221,00
- grunty pod rowami	60,00
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	6 447,00
- grunty leśne	6 400,00
- grunty zadrzewione i zakrzewione	47,00
grunty pod wodami	103,00
- pod wodami powierzchniowymi płynącymi	93,00
- pod wodami powierzchniowymi stojącymi	10,00
grunty zabudowane i zurbanizowane	688,00
- tereny mieszkaniowe	66,00
- tereny przemysłowe	17,00
- tereny inne zabudowane	30,00
- tereny zurbanizowane niezabudowane	4,00
- tereny rekreacji i wypoczynku	40,00
- tereny komunikacyjne - drogi	448,00
- tereny komunikacyjne - kolejowe	43,00
- użytki kopalne	40,00
użytki ekologiczne	60,00
nieużytki	446,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

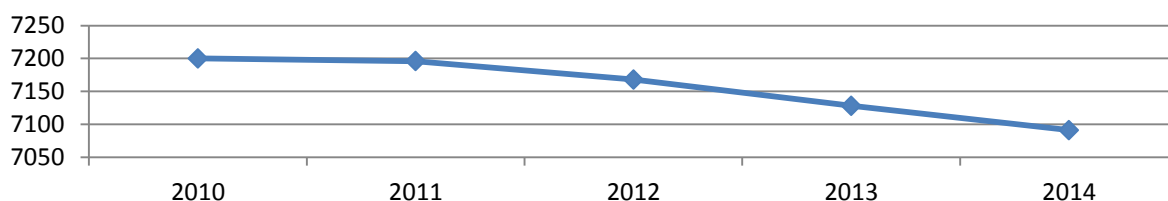
3.2. Demografia

Gmina Potęgowo jest siódmą (na dziesięć) co do wielkości gminą w Powiecie Słupskim i zameldowanych jest tu 7 091 osób (ósma pozycja w powiecie). Średnia gęstość zaludnienia w Gminie to 31 osób na km². Dla porównania średnia gęstość zaludnienia w Województwie Pomorskim to 126 os./km², a w Powiecie Słupskim to 42 os./km².

Tabela 2 - Liczba ludności w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014 [stan na 31 XII]

Liczba ludności (stan na 31 XII)	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	7200	7196	7168	7128	7091
- mężczyźni	3641	3640	3620	3587	3568
- kobiety	3559	3556	3548	3541	3523
Ludność na 1 km²	32	31	31	31	31
Współczynnik feminizacji (kobiety na 100 mężczyzn)	98	98	98	99	99

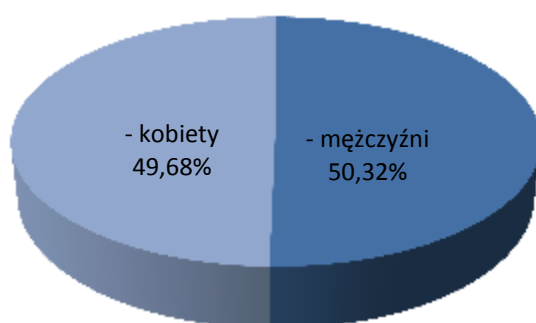
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 1 - Zmiana liczby mieszkańców Gminy Potęgowo w latach 2009-2014 [stan na 31 XII]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat ludność Gminy zmniejszyła się o 109 osób. Jednak stan na koniec roku 2014 osiągnął dokładnie taki sam poziom jak w roku 2007 (7 091 osoby). Według demograficznej prognozy Głównego Urzędu Statystycznego minimalna tendencja spadkowa liczby mieszkańców

w przypadku Gminy Potęgowo będzie się utrzymywać, ale nie przyjmie zauważalnego wymiaru, bo spadek dla terenów wiejskich Powiatu Słupskiego w roku 2050 wyniesie jedynie -1,6% (gdzie 2013=100%).

Wykres 2 – Procentowa struktura mieszkańców w podziale na płeć w Gminie Potęgowo w roku 2014 [stan na 31 XII]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Proporcje płci w Gminie Potęgowo są zbliżone, z nieznaczną przewagą mężczyzn nad kobietami. Tendencja przewagi ilości mężczyzn nad kobietami utrzymuje się również w Powiecie Słupskim (gdzie 49,90% to kobiety, a 50,10% mężczyźni), lecz odwrotnie niż w całym Województwie Pomorskim (51,26% kobiety, 48,74% mężczyźni).

W najbliższych latach sytuacja prawdopodobnie nie zmieni się, gdyż współczynnik feminizacji w Gminie Potęgowo od dłuższego okresu utrzymuje się na stałym poziomie.

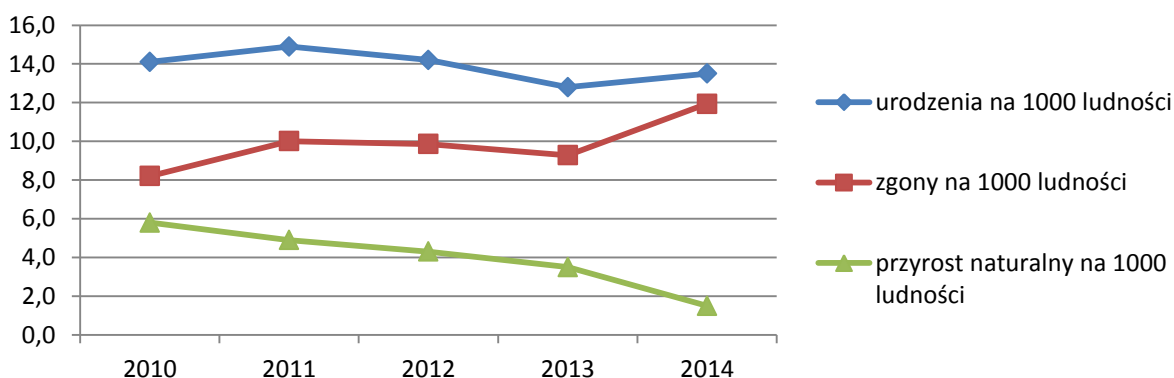
Tabela 3 – Ruch naturalny ludności w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
małżeństwa	48	49	57	28	37
urodzenia żywe	101	107	102	91	96
zgony	59	72	71	66	85
przyrost naturalny	42	35	31	25	11
<i>małżeństwa na 1000 ludności</i>	6,7	6,8	7,9	3,9	5,2
<i>urodzenia na 1000 ludności</i>	14,1	14,9	14,2	12,8	13,5
<i>zgony na 1000 ludności</i>	8,2	10,0	9,9	9,3	11,9
<i>przyrost naturalny na 1000 ludności</i>	5,8	4,9	4,3	3,5	1,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny w Gminie Potęgowo na 1000 osób w roku 2014 wyniósł jedynie 1,5. Był zbliżony do wyniku w Powiecie Słupskim (1,4) oraz niższy niż w Województwie Pomorskim, gdzie wyniósł 2,0. Na wynik ten wpłynęła jednak podwyższona liczba zgonów w Gminie w roku 2014, pomimo wzrostu liczby urodzeń.

Wykres 3 – Przyrost naturalny (na 1000 osób) w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 4 – Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
zameldowania ogółem	68	57	48	64	60
zameldowania	z miast	32	15	18	29
	ze wsi	40	23	44	28
	z zagranicy	4	2	2	3
wymeldowania ogółem	91	96	105	144	127
wymeldowania	do miast	50	45	64	63
	na wieś	44	52	63	50
	za granicę	2	8	17	14
saldo migracji	-23	-39	-57	-80	-67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W badanym okresie saldo migracji w Gminie Potęgowo utrzymuje się na ujemnym poziomie. Kierunkiem migracji mieszkańców są miasta i wsie w podobnym stopniu. Istotnym czynnikiem jest również ukryta migracja, którą tworzą osoby długotrwale przebywające za granicą, lecz wciąż zameldowane na terenie Gminy Potęgowo. Ujemne saldo migracji jest główną przyczyną zmniejszającej się liczby mieszkańców Gminy.

Tabela 5 – Ludność według wieku w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014 [stan na 31 XII]

	0-2 lata	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
2010	266	311	518	281	487	692	1191	935	1012	821	686
2011	278	332	498	274	457	664	1198	942	987	864	702
2012	300	340	465	257	446	632	1229	931	939	918	711
2013	278	352	453	268	386	642	1226	923	906	964	730
2014	282	349	452	275	357	630	1195	961	865	985	740

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2010-2014 liczba mieszkańców w wieku 0-15 lat zmniejszyła się 18 osób, a w wieku powyżej 65 lat zwiększyła się o 54 osoby. Wpływa na to naturalny ruch ludności oraz w pewnym stopniu saldo migracji. Trend starzenie się społeczeństwa - tak jak i całą Polskę - dotyka również i Gminę Potęgowo. Wskaźniki dla Gminy są jednak korzystniejsze niż dla Powiatu Słupskiego, jak i Województwa Pomorskiego.

Tabela 6 – Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014 w podziale na płeć [stan na 31 XII]

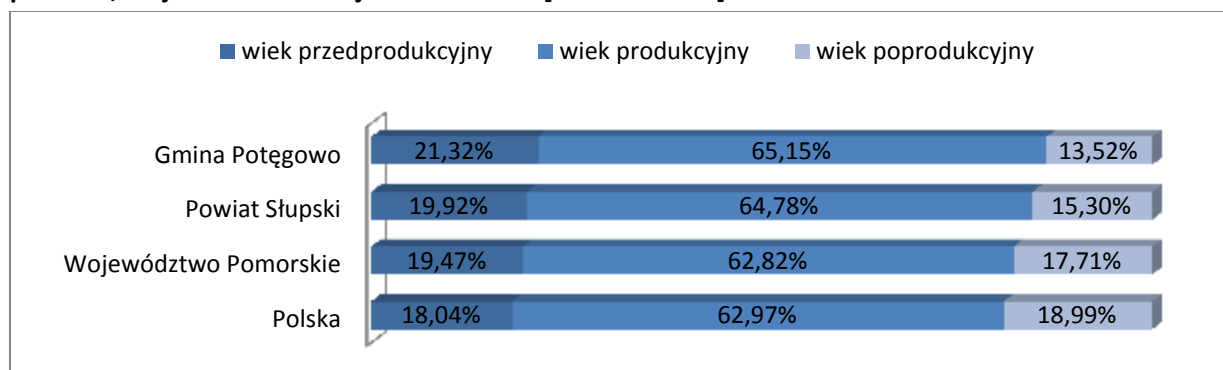
			2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem			7200	7196	7168	7128	7091
W wieku	przedprodukcyjnym	razem	1619	1581	1562	1537	1512
		mężczyźni	832	818	803	791	772
		kobiety	787	763	759	746	740
	produkcyjnym	razem	4733	4736	4695	4640	4620
		mężczyźni	2549	2553	2544	2513	2501
		kobiety	2184	2183	2151	2127	2119
	poprodukcyjnym	razem	848	879	911	951	959
		mężczyźni	260	269	273	283	295
		kobiety	588	610	638	668	664

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Gminie Potęgowo występuje również korzystna sytuacja związana ze strukturą ludności wg ekonomicznych grup wieku. Duży odsetek [21,32%] stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, a jedynie 13,52% osoby w wieku poprodukcyjnym. Należy pamiętać jednak o tym, że negatywnie na ten współczynnik wpłynąć może ujemne saldo migracji związane z emigracją poza teren Gminy młodych ludzi. Na tle kraju, województwa oraz powiatu wyżej wymieniona struktura kształtuje się bardzo pozytywnie.

Wykres 4 – Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju w 2014 roku [stan na 31 XII]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego pokazuje relację pomiędzy liczbą osób w wieku poprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym. Zbyt wysokie wartości tego wskaźnika, skądinąd korzystnie świadczące o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa (ludzie żyją długo), są jednak niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki równocześnie przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia). Współczynnik obciążenia demograficznego Gminy Potęgowo jest korzystny. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym jest większa od liczby osób w wieku nieprodukcyjnym. Oczekiwać można, że sytuacja taka będzie się utrzymywać jeszcze przez najbliższe lata (analizując zestawienie dotyczące liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym). Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie na tle kraju, województwa oraz powiatu przyjmują mniejsze (lepsze) wartości.

Tabela 7 - Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Potęgowo w latach 2010-2014 [stan 31 XII]

	2010	2011	2012	2013	2014
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	52,1	51,9	52,7	53,6	53,5
wskaźnik dla:					
Polski					58,8
Województwa Pomorskiego					59,2
Powiatu Słupskiego					54,4
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	52,4	55,6	58,3	61,9	63,4
wskaźnik dla:					
Polski					105,2
Województwa Pomorskiego					91,0
Powiatu Słupskiego					76,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	17,9	18,6	19,4	20,5	20,8
wskaźnik dla:					
Polski					30,2
Województwa Pomorskiego					28,2
Powiatu Słupskiego					23,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

3.3. Przedsiębiorczość

W Gminie Potęgowo na koniec roku 2014 – według danych z Głównego Urzędu Statystycznego - w krajowym rejestrze urzędowym REGON zarejestrowanych było 416 podmiotów gospodarki narodowej. Ponad 96% to podmioty sektora prywatnego.

Branżą w której działa najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Gminy - według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 – jest handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle) z 25,0% udziałem. Kolejnymi sektorami są: budownictwo [16,3%], transport i gospodarka magazynowa [10,1%], rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo [8,9%] oraz przetwórstwo przemysłowe [8,7%]. Praktycznie wszystkie podmioty prowadzące działalność we wskazanych branżach są podmiotami prywatnymi, z wyjątkiem jednego podmiotu.

Tabela 8 – Wykaz podmiotów (według działów PKD 2007) zarejestrowanych na terenie Gminy Potęgowo w roku 2014 [stan na 31 XII]

sekcja	Opis	ogółem	w tym sektor publiczny
A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37	1
B	górnictwo i wydobywanie	1	0
C	przetwórstwo przemysłowe	36	0
D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	4	0
E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	1
F	budownictwo	68	0
G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	104	0
H	transport i gospodarka magazynowa	42	0
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	18	0
J	informacja i komunikacja	5	0
K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4	0
L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	8	0
M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	18	0
N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	0
O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	2
P	edukacja	10	8
Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7	1
R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15	2
S i T	pozostała działalność usługowa [S] oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby [T]	21	0
OGÓŁEM		416	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Najpopularniejszą formą prowadzenia działalności w Gminie – podobnie jak w całym powiecie i w kraju – jest forma jednoosobowej działalności gospodarczej osoby fizycznej (75,56% liczby podmiotów prywatnych). I to właśnie osoby fizyczne mają największy udział w podmiotach wśród najpopularniejszych branż: 83,65% dla handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych (włączając motocykle), 92,65% dla budownictwa oraz blisko 88,10% dla transportu i gospodarki magazynowej.

Dalej są to: spółki handlowe (9,98%), stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (4,74%), spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (3,99%), spółdzielnie (0,75%) i fundacje (0,5%).

Tabela 9 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Potęgowo wg form prawnych w 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Sektor prywatny	370	371	369	388	401
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	293	295	290	295	303
spółki handlowe	27	26	29	38	40
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	12	12	15	16	16
spółdzielnie	3	3	3	3	3
fundacje	0	0	0	1	2
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	16	16	16	18	19
Sektor publiczny	15	15	15	15	15
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	11	11	11	11	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 10 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Potęgowo według klas wielkości w latach 2010-2014

Podmioty zatrudniające:	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	385	386	384	403	416
0 – 9 osób	360	362	358	375	385
10 – 49 osób	22	21	22	24	27
50 – 249 osób	3	3	4	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

92,55% podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy to podmioty zatrudniające do 9 pracowników (w tej grupie znajdują się osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Do 49 pracowników zatrudnia dwadzieścia siedem zakładów pracy (6,49% podmiotów), a jedynie cztery zakłady pracy zatrudniają powyżej 50 pracowników (0,96%).

Gmina Potęgowo zajmuje przedostatnie miejsce wśród wszystkich gmin Powiatu Słupskiego pod względem ilości podmiotów zarejestrowanych przypadających na 10 tysięcy ludności. Wskazuje to na niską aktywność w zakresie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy.

Tabela 11 - Podmioty wpisane do rejestru REGON na terenie gmin Powiatu Słupskiego na 10 tys. ludności w roku 2014

Pozycja	Gmina	Podmioty na 10 tys. ludności
1	Ustka	1352
2	Kobylnica	1127
3	Ustka	1035
4	Słupsk	955
5	Kępice	852
6	Smołdzino	797
7	Dębica Kaszubska	764
8	Główny	619
9	Potęgowo	587
10	Damnica	552

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej zlokalizowany jest teren Wielofunkcyjnego Ośrodka Przemysłowo-Usługowego w Potęgowie. Teren jest jedną z atrakcyjniejszych ofert pod inwestycje o charakterze przemysłowo - usługowym na obszarze Województwa Pomorskiego. Zaletą tego terenu jest min. jego położenie blisko aglomeracji Trójmiasta.

W bezpośrednim sąsiedztwie terenu przebiega linia kolejowa Gdańsk-Szczecin i stacja PKP z boczną kolejową. Planowana jest budowa drugiej bocznic kolejowej wraz z placem manewrowo-postojowym, przeznaczonym wyłącznie pod potrzeby Ośrodka w Potęgowie. Teren Wielofunkcyjnego Ośrodka Przemysłowo-Usługowego jest rozwojowy, planowane są tam kolejne inwestycje.

Na terenie Gminy zawiązały się dwie grupy producenckie (Stowarzyszenie Producentów Rolnych "POTĘGOROL" w Potęgowie oraz Stowarzyszenie Producentów Trzody Chlewnej "EUROPOL" w Potęgowie), w roku 2015 powstała Spółdzielnia Socjalna „LAS BUD” w Nowej Dąbrowie. Wśród przykładowych firm działających na terenie Gminy wymienić można: Raiffeisen Agro - Technika Sp. z o.o. Raitech Potęgowo (sprzedaży maszyn i ciągników rolniczych), NFM Polska z Potęgowa (producent umundurowania wojskowego dla państw NATO), P.P.H.U. „Łupawia” z Łupawy (producent elementów dla przemysłu włókienniczego), „Alufenotherm” Sp.z o.o. z Malczkowa (producent drzwi i okien z PCV oraz aluminium) oraz Burhens Sp. z o.o. (producent mebli).

3.4. Rynek pracy i bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku i Urzędu Statystycznego w Gdańsku na terenie Gminy Potęgowo w okresie 2010-2015 zaobserwowano spadek bezrobocia. Największa liczba bezrobotnych była zarejestrowana w 2011 roku i było to 675 osób. W Gminie na koniec II kwartału 2015 roku bez pracy pozostawało 426 osób, w tym 233 kobiety. Do końca roku prawdopodobny jest wzrost liczby osób bezrobotnych wynikający z negatywnego wpływu czynników sezonowych.

Tabela 12 - Liczba bezrobotnych w Gminie Potęgowo oraz Powiecie Słupskim w latach 2010-2015

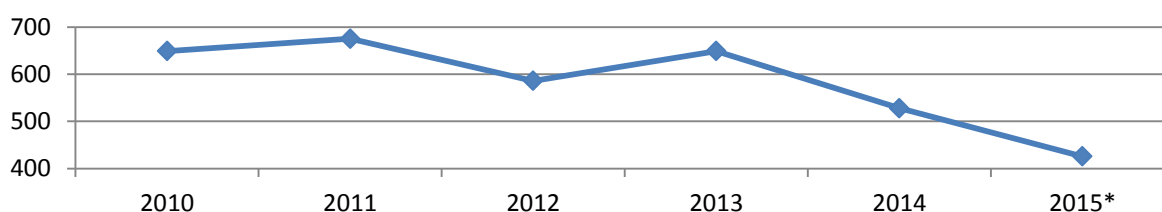
Liczba bezrobotnych wg stanu na 31 XII	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Gmina Potęgowo						
liczba bezrobotnych	649	675	586	649	528	426
w tym kobiety	318	352	291	338	284	233
Powiat Słupski						
liczba bezrobotnych	7 115	7 101	7 339	7 242	6 394	5 285
w tym kobiety	3 677	3 799	3 757	3 737	3 293	2 665

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku

[* stan na koniec II kwartału 2015]

Na koniec roku 2014 wśród wszystkich 528 osób, 53,79% stanowiły kobiety. 88,64% [468 os.] to osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tym:

- 75,19% to osoby bez wykształcenia średniego [397 os.],
- 59,28% to długotrwale bezrobotni [313 os.],
- 29,16% to osoby bez kwalifikacji zawodowych [154 os.],
- 25,76% to osoby powyżej 50 roku życia [136 os.].

Wykres 5 - Liczba bezrobotnych w Gminie Potęgowo w latach 2010-2015*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku,

[* stan na koniec II kwartału 2015]

Problem bezrobocia w Gminie Potęgowo, podobnie jak i w całym Powiecie Słupskim, w znacznym stopniu dotyka jej mieszkańców. W całym Powiecie Słupskim stopa bezrobocia jest wyższa od wojewódzkiej i krajowej o około 6-8 punktów procentowych.

Tabela 13 - Stopa bezrobocia na poziomie powiatu, województwa, kraju

Stopa bezrobocia wg stanu na 31 XII	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Powiat Słupski	22,50%	22,40%	22,70%	22,50%	19,60%	16,10%
Województwo Pomorskie	12,20%	12,40%	13,40%	13,30%	11,30%	9,40%
Polska	12,30%	12,50%	13,40%	13,40%	11,50%	10,10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku,

[* stan na koniec II kwartału 2015]

3.5. Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Potęgowo znajdują się trzy zakłady opieki zdrowotnej mające podpisany kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej CEZ-MED (Potęgowo, ul. Kościuszki 6)	• <i>Poradnia Lekarza POZ</i> • <i>Poradnia Pielęgniarki</i>
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kobylnicy, Filia nr 3 - Ośrodek Zdrowia w Łupawie (Łupawa 18)	• <i>Poradnia Lekarza POZ</i> • <i>Poradnia pediatryczna</i> • <i>Poradnia Pielęgniarki</i> • <i>Gabinet Medycyny Szkolnej</i>
Zakład Opieki Zdrowotnej Strojnowski i Polaczuk (Potęgowo, ul. Kościuszki 4a)	• <i>Poradnia rehabilitacyjna</i> • <i>Dział fizykoterapii</i> • <i>Dział kinezyterapii</i> • <i>Dział masażu leczniczego</i> • <i>Dział fizjoterapii</i>

W Potęgowie zlokalizowany jest gabinet stomatologiczny (Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Jarosław Kobiółka, ul. Kościuszki 6) oraz punkt apteczny (ul. Kościuszki 6).

W Gminie Potęgowo 2014 r. udzielono łącznie 17 189 porad w podstawowej opiece zdrowotnej przy liczbie mieszkańców 7 091 osób.

3.6. Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa publicznego jest jednym z istotnych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców Gminy Potęgowo. Instytucje, zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo to Policja, Straż Gminna oraz Ochotnicze Straże Pożarne, które to ściśle ze sobą współpracują.

W Potęgowie (ul. Dworcowa 9) zlokalizowany jest Posterunek Policji obejmujący obszarem działania całą Gminę podzieloną na dwie Dzielnice (nr 33 i 34). Pierwszy rewir obejmuje miejscowości: Czerwieniec, Głuszynko, Głuszyno, Grapice, Grapiczki, Nieckowo, Piaseczno, Potęgowo, Radosław, Rzechcino, Skórowo Nowe, Skórowo Stare, Węgierskie. Drugi zaś obejmuje miejscowości: Chlewnica, Darzynko, Darzyno, Dąbrówno, Gaje, Grąbkowo, Karznica, Łupawa, Malczkowo, Malczkówko, Nowa Dąbrowa, Poganice, Rębowo, Runowo, Warcimino, Wieliszewo, Żochowo, Żychlin.

W dniu 30 grudnia 2014 r. na podstawie uchwały Rady Gminy Potęgowo powstała Straż Gminna (ul. Kościuszki 5). Do zadań Straży należy między innymi:

- ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych;
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń;
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób;
- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi.

Na terenie Gminy istnieją dwie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, zlokalizowane w Potęgowie i Łupawie.

3.7. Edukacja, oświata, kultura

Wszystkie zespoły szkolne, szkoły oraz przedszkole działające na terenie Gminy Potęgowo są jednostkami budżetowymi Gminy.

Tabela 14 – Placówki szkolne oraz przedszkolne na terenie Gminy Potęgowo

Nawa placówki	W skład Zespołu / Placówki wchodzi:		
Zespół Szkół w Potęgowie (ul. Szeroka 16)	Oddział przedszkolny	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Zespół Szkół w Łupawie (Łupawa 22)	Oddział przedszkolny	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum
Szkoła Podstawowa w Skórowie (Skórowo 13a)	Oddział przedszkolny	Szkoła Podstawowa	
Przedszkole w Potęgowie (ul. Głowackiego 5), w tym Filia Przedszkola w Łupawie (Łupawa 34)	Przedszkole		

Źródło: Urząd Gminy w Potęgowie

W roku szkolnym 2013/2014 na terenie Gminy Potęgowo do przedszkoli uczęszczało 115 dzieci, do szkół podstawowych 411 uczniów, a do gimnazjów 225.

Tabela 15 - Szkoły oraz ilość uczniów na terenie Gminy Potęgowo dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2013/2014

Typ szkoły	Szkoly	Oddziały	Uczniowie			Absolwenci	
			ogółem	z liczby ogółem kobiety	ogółem	ogółem	w tym kobiety
szkoły podstawowe	3	27	411	191	61	82	44
Gimnazja	2	11	225	122	77	74	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 16 - Wychowanie przedszkolne na terenie Gminy Potęgowo w roku szkolnym 2013/2014

Miejsca w przedszkolach	Oddziały		Dzieci	
	ogółem	w tym	ogółem	w tym
		w przedszkolach		w przedszkolach
120	11	6	230	115

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego oraz gminnych placówek oświatowych

Gminny Ośrodek Kultury w Potęgowie (GOK) jest samorządową instytucją kultury, posiadającą osobowość prawną. Podstawowym zadaniem GOK jest zaspakajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych mieszkańców Gminy oraz promocja wszelkiej działalności kulturalno-animacyjnej w partnerstwie z lokalnymi placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami.

W skład Gminnego Centrum Kultury w Potęgowie wchodzi: Gminny Ośrodek Kultury w Potęgowie (ul. Szkolna 2b) wraz ze świetlicą wiejską oraz Gminną Biblioteką Publiczną w Potęgowie. GOK nadzoruje dziesięć świetlic wiejskich (Czerwieniec, Dąbrówno, Głuszynko, Grąbkowo, Łupawa, Malczkowo, Nowa Dąbrowa, Rzechcino, Wieliszewo, Żochowo).

GOK realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. Ponadto tworzy i upowszechnia różne dziedziny kultury i sztuki profesjonalnej. Udziela pomocy programowej organizacjom społecznym. Animuje czynne uczestnictwo mieszkańców w różnorodnych formach działalności kulturalno-wychowawczej i rozrywkowej.

Gminna Biblioteka Publiczna w Potęgowie to instytucja kultury, która nieprzerwanie działa od 1 sierpnia 1949 roku. Siedzibą Biblioteki jest lokal w budynku Gminnego Centrum Kultury w Potęgowie przy ul. Szkolnej 2b, a terenem działania obszar całej Gminy Potęgowo. Biblioteka posiada filię w Łupawie.

Obecnie biblioteka tak w Potęgowie (jak w Łupawie) jest miejscem spotkań nie tylko czytelników małych, młodych ale także dorosłych, zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańców, służy rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców, rozwojowi wiedzy i nauki, dba o sprawne funkcjonowanie systemu informatycznego. Współpracuje również z innymi instytucjami kultury, szkołami, przedszkolami, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i przede wszystkim Gminnym Ośrodkiem Kultury.

3.8. Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Potęgowo działa wiele organizacji pozarządowych o charakterze pomocowym i aktywizującym lokalną społeczność. Organizacje społeczne prowadzą głównie działania na rzecz sportu, aktywności fizycznej, edukacji oraz promocji turystyki aktywnej. Działania tych podmiotów przyczyniają się głównie do promocji zdrowego stylu życia oraz integracji mieszkańców. Najbardziej aktywnymi są organizacje o charakterze sportowym. Propagują one rozwój różnych dziedzin sportu wśród dzieci i młodzieży (piłki nożnej, ręcznej, unihokeja, tenisa stołowego, lekkiej atletyki i judo). Promują sport według zasad fair-play oraz organizują różnego rodzaju wydarzenia sportowe. Jedną z cyklicznych imprez o charakterze sportowym są Jeździeckie Mistrzostwa Kaszub organizowane przez Fundację Bocianie Gniazdo w Runowie.

Najbardziej aktywnymi organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Gminy są między innymi:

- Fundacja "Promyk Solidarności",
- Fundacja Bocianie Gniazdo w Runowie,
- Stowarzyszenie "Tacy Sami",
- Stowarzyszenie Samorządowe Inicjatyw Lokalnych,
- Stowarzyszenie "Nasza Piękna Wieś Rzechcino" w Rzechcinie,

- Stowarzyszenie Sportowe Piłki Nożnej „Malczkowo-Łupawa”,
- Stowarzyszenie Sportowe „Grab-Grapice”,
- Klub Sportowy „KS Potęgowo”,
- Towarzystwo Sportowe „Pomorze Potęgowo”,
- Klub Sportowy „Judo Łupawa”,
- Uczniowski Klub Sportowy "Zefir",
- Uczniowski Klub Sportowy "Orion",
- Uczniowski Klub Sportowy "Tęcza",
- Uczniowski Klub Sportowy "Feniks".

1 sierpnia 2014 roku w Potęgowie rozpoczęło działalność Centrum Integracji Społecznej „Promyk” (ul. Witosa 7) przy Fundacji „Promyk Solidarności”. Podstawowym zadaniem Centrum jest realizowanie pełnego zakresu programu zatrudnienia socjalnego umożliwiającego walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zadania te realizowane są poprzez:

- reintegrację zawodową, czyli odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w Centrum zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy,
- reintegrację społeczną, czyli odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w Centrum umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu,
- umożliwienie zatrudnienia wspieranego, czyli udzielenie pomocy osobie uczestniczącej w zajęciach w Centrum w podjęciu pracy na podstawie stosunku pracy lub podjęciu działalności gospodarczej.

Usługi Centrum Integracji Społecznej skierowane są do osób, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo i uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

23 września 2014 roku powstała Fundacja Bocianie Gniazdo w Runowie. Fundacja realizuje projekt: Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym realizowanego w Podprogramie 2015 (PO PŻ) - Bank Żywności w Gminie Potęgowo. Fundacja, przy współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Potęgowie, prowadzi nieodpłatną dystrybucję artykułów spożywczych wśród najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy Potęgowo oraz realizuje działania w ramach środków towarzyszących, o których mowa w Programie. Celem Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 jest dotarcie z pomocą żywnościową do grup osób najbardziej potrzebujących w całej Polsce. Od połowy maja 2015 roku rozpoczęła się realizacja Podprogramu 2015, w ramach którego osoby najbardziej potrzebujące w całej Polsce będą mogły skorzystać ze wsparcia w postaci żywności, jak również możliwości uczestniczenia w różnych działaniach wspierających, edukacyjnych i włączających. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Do końca kwietnia 2016 roku w ramach działań Fundacji Bocianie Gniazdo w Runowie, osoby które otrzymają skierowanie z Ośrodka Pomocy Społecznej, będą mogły skorzystać ze wsparcia w postaci żywności, która cyklicznie będzie dystrybuowana w formie paczek. Ilość osób objętych do tej pory to 575 osób.

4. System pomocy społecznej w Gminie Potęgowo

Jednostką organizacyjną Gminy realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Potęgowie przy ul. Szkolnej 2 powstał na mocy uchwały Nr XII/37/90 Gminnej Rady Narodowej w Potęgowie z dnia 26 lutego 1990 r. Od stycznia 2006 r. kierownikiem GOPS w Potęgowie jest pani Iwona Gierke.

Celem działalności Ośrodka jest m. in. umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem poprzez rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Potęgowie realizuje zadania związane z przyznawaniem pomocy rzeczowej i finansowej osobom kwalifikującym się do jej udzielenia w myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej, świadczy usługi opiekuńcze u osób potrzebujących tego rodzaju wsparcia, załatwia formalności związane z kierowaniem mieszkańców Gminy do domów pomocy społecznej, zapewnia ubranie i schronienie osobom tego pozbawionym.

Tabela 17 – Typy świadczeń realizowanych przez GOPS

Świadczenia pieniężne	Wypłacane w ramach zadań zleconych	Wypłacane w ramach zadań własnych
	Zasiłki celowe z tytułu klęski żywiołowej	- Zasiłki stałe i okresowe - Zasiłki celowe - Zasiłki celowe z tytułu zdarzenia losowego - Zasiłki celowe na zakup żywności w ramach programu rządowego
Świadczenia niepieniężne	Realizowane w ramach zadań zleconych	Realizowane w ramach zadań własnych
	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	Praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne
	Ubezpieczenie zdrowotne	Schronienie, posiłek, niezbędne ubranie
		Pomoc rzeczowa
		Usługi opiekuńcze
		Skierowanie i odpłatność za dom pomocy społecznej
		Interwencja kryzysowa
		- Sprawienie pogrzebu - Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania spoza zakresu pomocy społecznej - prowadzi wypłatę dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, prowadzi również postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

Ośrodek wypłaca stypendia szkolne i zasiłki szkolne, realizuje zadania z zakresu wspierania rodziny oraz przyjmuje wnioski o zryczałtowane dodatki energetyczne. Dodatkowo GOPS zajmuje się promocją i organizacją wolontariatu oraz od roku 2014 realizuje zadania związane z wdrażaniem rządowego programu Karty Dużej Rodziny.

Od 2000 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy w Potęgowie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej obejmuje zakresem swojej pomocy cały teren Gminy Potęgowo, który podzielony jest na cztery rejony działania.

Rejon 1 -	Żochowo, Rębowo, Nieckowo, Radosław, Nowe Skórowo, Skórowo, Czerwieniec, Węgierskie
Rejon 2 -	Grapice, Grapiczki, Rzechcino, Warcimino, Żychlin, Runowo, Chlewnica, Gaje, Łupawa, Poganice
Rejon 3 -	Grąbkowo, Dąbrówno, Malczkowo, Malczkówko, Wieliszewo, Głuszynko, Głuszyno, Piaseczno, Karznica
Rejon 4 -	Potęgowo, Darżyno, Darżynko, Nowa Dąbrowa

W 2014 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Potęgowie zatrudnionych było 21 osób, z czego 5 to pracownicy socjalni. W ramach wolontariatu 7 osób świadczyło usługi wolontarystyczne, przepracowując łącznie 1 023 godziny.

GOPS w Potęgowie (w roku 2014) realizując zadania z zakresu pomocy społecznej udzielił wsparcia w ramach zadań własnych i zleconych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę i źródło finansowania świadczeń) 739 osobom z 430 rodzin o łącznej liczbie osób w tych rodzinach 1 187, co stanowi 16,73% w stosunku do ogółu mieszkańców Gminy.

Tabela 18 – Powody trudnej sytuacji życiowej klientów GOPS w Potęgowie w 2014 r.

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	383	1 050
bezdомność	9	9
potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	96	540
• <i>wielodzietność</i>	93	529
bezrobocie	249	776
niepełnosprawność	215	512
długotrwała lub ciężka choroba	89	234
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym:	73	267
• <i>rodziny niepełne</i>	45	152
• <i>rodziny wielodzietne</i>	8	49
przemoc w rodzinie	17	70
alkoholizm	74	143
narkomania	2	2
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	9	14
zdarzenie losowe	2	3
sytuacja kryzysowa	3	3

Źródło: „Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Potęgowie za 2014 r.”

Wśród przyczyn trudnej sytuacji życiowej będącej powodem zgłaszania się po pomoc do GOPS w Potęgowie należy wskazać (gdzie liczba osób w rodzinach dotknięta problemem wynosi ponad sto): ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Budżet GOPS w Potęgowie w 2014 roku został wykonany w kwocie 6 455 886,67 zł, z czego:

- zadania zlecone stanowiły kwotę 3 539 226,17 zł,
- zadania własne stanowiły kwotę 2 916 660,50 zł, z tego:
 - 1 245 099,38 zł pochodziło ze środków własnych Gminy,
 - 1 671 561,12 zł pochodziło z budżetu państwa.

Tabela 19 – Struktura wydatków budżetu GOPS w Potęgowie w roku 2014 (zad. własne i zlecone)

	Udział
85212 - świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	47,97%
85214 - zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	9,34%
85216 - zasiłki stałe	9,18%
85219 - ośrodek pomocy społecznej	9,16%
85295 - pozostała działalność	6,32%
85415 - pomoc materialna dla uczniów	5,64%
85203 - ośrodki wsparcia	4,70%
85202 - domy pomocy społecznej	2,47%
85215 - dodatki mieszkaniowe	1,78%
85213 - składki na ubezpieczenia zdrowotne za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	1,00%
85204 - rodziny zastępcze	0,87%
85206 - wspieranie rodzin (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	0,73%
85228 - usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	0,71%
85205 - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0,14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej w Gminie Potęgowo za rok 2014”

Ponad trzy czwarte środków budżetu GOPS w Potęgowie wydatkowane jest na pomoc w obszarze:

Rozdział	85212	[47,97%]	- na który składają się: zasiłki rodzinne wraz z dodatkami; jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka; zasiłki pielęgnacyjne; świadczenia pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze oraz zasiłki dla opiekuna; składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe; świadczenia z funduszu alimentacyjnego.
Rozdział	85214	[9,34%]	- na który składają się: zasiłki okresowe (przysługujące w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itp.); zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe oraz zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, udzielenie schronienia, sprawienie pogrzebu, pomoc rzeczowa, praca socjalna.

Rozdział	85216	[9,18%]	- który dotyczy zasiłku stałego (przysługującego osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowitej niezdolności do pracy).
Rozdział	85219	[9,16%]	- który dotyczy wszelkich wydatków związanych z funkcjonowaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Potęgowie.

Szczegółowe dane związane z wydatkowaniem środków na pomoc społeczną realizowaną przez GOPS w Potęgowie znajdują się w: „Ocenie zasobów pomocy społecznej w Gminie Potęgowo za rok 2014” oraz „Sprawozdaniu z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Potęgowie za 2014 r.”

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zajmuje się dystrybucją żywności przekazywanej z Banku Żywności w Słupsku. Tylko w roku 2014 przy współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Potęgowie przekazano 2 960, 00 kg żywności 997 najuboższym mieszkańcom Gminy Potęgowo z 339 rodzin w ramach programu „Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej – PEAD”. Poza programem PEAD z Banku Żywności w roku 2014 pozyskano 4 514 kg owoców, które przekazano 1169 osobom z 301 rodzin. Ponadto w m-cu styczniu 2015r. ramach PO PŻ Podprogram 2014 wydano żywność w ilości 4.745 kg i objęto pomocą 650 osób.

Od sierpnia 2015 dystrybucją żywności zajmuje się Fundacja Bocianie Gniazdo w Runowie. Ośrodek Pomocy Społecznej kwalifikuje osoby do programu i ściśle współpracuje z w/w fundacją. W styczniu 2015 pomocą objęto 650 osób, którym przekazano 4 745 kg żywności.

Od 2014 roku na terenie Gminy Potęgowo realizowany jest wieloletni, krajowy program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”, który przewiduje udzielanie wsparcia w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Projekt kierowany jest do dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz osób i rodzin znajdujących się w sytuacji trudnej.

W 2014r. GOPS w ramach w/w programu udzielił wsparcia 689 osobom, w tym: 320 osób skorzystało z posiłku, a 501 osób otrzymało pomoc w postaci zasiłku celowego.

Dodatkowo GOPS realizuje program osłonowy Gminy Potęgowo „Pomoc w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, który zakłada, iż w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola informuje ośrodek pomocy o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku. Programem tym w 2014 roku objęto 23 dzieci.

Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z Fundacją „Promyk solidarności” oraz Centrum Integracji Społecznej „Promyk” w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej osób, które podlegają wykluczeniu społecznemu. Na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym GOPS kieruje do CIS osoby, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. W roku 2014 do Centrum skierowanych zostało 79 klientów GOPS.

Proces rozwiązywania problemów społecznych nie może odbywać się bez udziału lokalnej społeczności i organizacji pozarządowych. Oznacza to konieczność partnerstwa sektora publicznego ze społeczeństwem, a w ich ramach inicjowanie i podejmowanie społecznego dialogu. Jednym z rezultatów tak pojmowanego procesu integracji społecznej jest identyfikacja grup społecznych wymagających wsparcia w ramach pomocy społecznej. W Gminie Potęgowo są to:

- osoby długotrwale bezrobotne, zwłaszcza osoby z rodzin dotkniętych podwójnym bezrobociem, bez prawa do zasiłku; oraz kobiety w wieku 40+, należy podjąć działania zmierzające do ponownego włączenia ich w życie Gminy, a zwłaszcza przywrócenia na rynek pracy;
- osoby niepełnosprawne i chore psychicznie - na terenie Gminy należy przeciwdziałać wykluczeniu i marginalizacji społecznej poprzez włączanie niepełnosprawnych w życie społeczno- gospodarcze oraz poszerzanie różnych form wsparcia środowiskowego i ofert pomocy i konsultacji psychologicznych i psychiatrycznych;
- osoby starsze – zwłaszcza w wieku sędziwym, samotne, szczególnie narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne – należy podjąć działania zmierzające do zmiany wizerunku człowieka starego jako jednostki czynnej społecznie oraz poszerzyć formy wsparcia środowiskowego;
- osoby uzależnione oraz współuzależnione od alkoholu i środków psychoaktywnych – konieczne jest dalsze rozwijanie programów profilaktycznych oraz terapii dla osób i rodzin osób uzależnionych oraz podniesienie świadomości członków rodzin dot. problemu współuzależnienia oraz jego negatywnych skutków;
- dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją ze szczególnym uwzględnieniem rodzin patologicznych – należy rozszerzyć oferty świetlic wiejskich oraz wdrażać nowe projekty i programy z zakresu terapii i psychoterapii oraz profilaktyki środowiskowej.

5. Problemy społeczne

Identyfikacja podstawowych problemów społecznych

W toku prac zespołu strategicznego dokonano identyfikacji podstawowych problemów społecznych.

Określono mapę podstawowych problemów społecznych Gminy Potęgowo.

Źródło: opracowanie własne

Zespół strategiczny określił 5 najważniejszych problemów społecznych Gminy Potęgowo.

Są to: **bezrobocie** (19 wskazań), **alkoholizm** (14), **ubóstwo** (13), **starzenie się społeczeństwa** (13), **bierność życiowa** (11), emigracja zarobkowa (8), bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (7), niepełnosprawność (6), brak lub niski poziom wykształcenia (6) oraz przemoc w rodzinie (5).

5.1. Bezrobocie

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu pracy.

Bezrobocie to niewykorzystany potencjał ludzki, zjawisko prowadzące do utraty kwalifikacji zawodowych osób tkwiących w bezrobociu w dłuższym okresie czasu, a także konieczność ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem bezrobotnych.

Bezrobocie jest bezpośrednią przyczyną ubóstwa i marginalizacji społecznej i stanowi jeden z najpoważniejszych problemów Gminy Potęgowo. Zespół strategiczny opracowujący w/w dokument strategiczny wskazał problem bezrobocia jako najważniejszy i najbardziej dotkliwy w obszarze pomocy społecznej.

Przyczynia się do zubożenia materialnego i w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci: dezintegracji rodziny, zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny oraz zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Długotrwałe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy w szarej strefie oraz pracy na czarno”. Obraz zniekształca również migracja ludzi młodych za pracę, zwłaszcza do krajów Unii Europejskiej.

Liczba bezrobotnych w Gminie Potęgowo zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słupsku na koniec października 2015 roku wynosiła 428 osób, w tym liczba osób długotrwale bezrobotnych to 231 osób. Liczba bezrobotnych na koniec 2014 roku wyniosła 528 osób, a w roku 2013 to 649 osób.

Tabela 20 - Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2013-2015 w Gminie Potęgowo

Stan na 31 XII	ogółem bezrobotnych	w tym:		
		kobiety	mężczyźni	z prawem do zasiłku
2012	586	291	295	125
2013	649	338	311	124
2014	528	284	244	100
2015 [stan na 31 X]	428	254	174	78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Słupsku

Na koniec października 2015 roku pracy nie miało 254 kobiety i 174 mężczyzn. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 86,68% stanowiły osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, to jest:

- 163 osoby do trzydziestego roku życia;
- 90 osób do 25 roku życia;

- 231 osób to długotrwale bezrobotni;
- 130 osób posiada co najmniej jedno dziecko do szóstego roku życia;
- 21 to niepełnosprawni.

Z prawem do zasiłku na koniec października 2015 roku pozostawało 78 osób bezrobotnych. Z danych statystycznych wynika, że liczba osób bezrobotnych w odniesieniu do całkowitej liczby mieszkańców Gminy Potęgowo (stan na 31 XII 2014 r.) wynosiła 7,45%.

Bezrobocie jest jedną z przesłanek do ubiegania się o przyznanie pomocy społecznej wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. W 2014 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Potęgowie z powodu bezrobocia pomocą społeczną objętych było 249 rodzin, co stanowi 776 osób w rodzinach. W ankiecie przeprowadzonej w 2015 r. (na potrzeby „Strategii Rozwoju Gminy Potęgowo na lata 2015-2022”) 26,74% respondentów z terenu Gminy Potęgowo wskazało bezrobocie jako jeden z trzech głównych problemów społecznych.

Tabela 21 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo

Stan na 31 XII	2012	2013	2014
Liczba rodzin	261	274	249
Liczba os. w rodzinach	901	897	776

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Potęgowo za rok 2014

Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna oraz działania środowiskowe, które przyjmują zróżnicowane formy. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na to, by pomoc uzależniona była i stymulowała aktywność osoby bezrobotnej i jego rodziny. Kontrakt umożliwia korelacje z narzędziami ekonomii społecznej oraz aktywizację bezrobotnych w ośrodkach ekonomii społecznej. Należy też zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doskonalenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się alkoholizm i przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy może powodować procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania społecznie nieakceptowane, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych, na środowisko rodzinne. Długotrwale bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga odpowiednich form oddziaływań pomocy społecznej na bezrobotnych oraz instytucji i organizacji zajmujących się reintegracją zawodową.

Celowe zatem jest aplikowanie o nowe środki i narzędzia pomocne w przeciwdziałaniu zjawisku bezrobocia oraz interdyscyplinarne podejmowanie działań przez kompetentne w tym zakresie instytucje i organizacje.

5.2. Uzależnienia – alkoholizm i narkomania

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia populacji. Uzależnienia obniżają zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, zaburzają relacje rodzinne, interpersonalne i społeczne.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu.

Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Zespół strategiczny opracowujący Strategię określił alkoholizm jako drugi najpoważniejszy problem społeczny Gminy.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorców picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Najważniejszym rozstrzygnięciem w rozwiązywaniu problemów alkoholowych jest działanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Komisja działa w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych. Do zadań komisji należy inicjowanie działań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

W ramach współpracy z Komisją w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi finansowane są projekty socjalne, kolonie letnie dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, szkolenia dla osób uzależnionych, szkolenia przedstawicieli instytucji i organizacji działających w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie. Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność Gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane przez Radę Gminy corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, a także prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, udział w lokalnych kampaniach, jak również akcjach informacyjno-edukacyjnych skierowanych m.in. do sprzedawców alkoholu (szkolenia).

W ankiecie przeprowadzonej w 2015 r. (na potrzeby „Strategii Rozwoju Gminy Potęgowo na lata 2015-2022”) 15,00% respondentów z terenu Gminy Potęgowo wskazało alkoholizm jako jeden z trzech głównych problemów społecznych.

Tabela 22 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo

Stan na 31 XII	2012	2013	2014
Liczba rodzin	69	70	74
Liczba os. w rodzinach	149	145	143

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Potęgowo za rok 2014

Z analizy danych wewnętrznych GOPS wnioskuje się, że narkomania na terenie Gminy Potęgowo jest zjawiskiem marginalnym. W roku 2014 GOPS udzielał pomocy z powodu narkomanii jedynie dwóm osobom (dwie rodziny).

5.3. Ubóstwo oraz marginalizacja i wykluczenie społeczne

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji. „Ubóstwo” - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej - ubóstwo można zdefiniować także jako "stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej" (T. Pilch, I. Lepalczyk, *Pedagogika społeczna*). Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak:

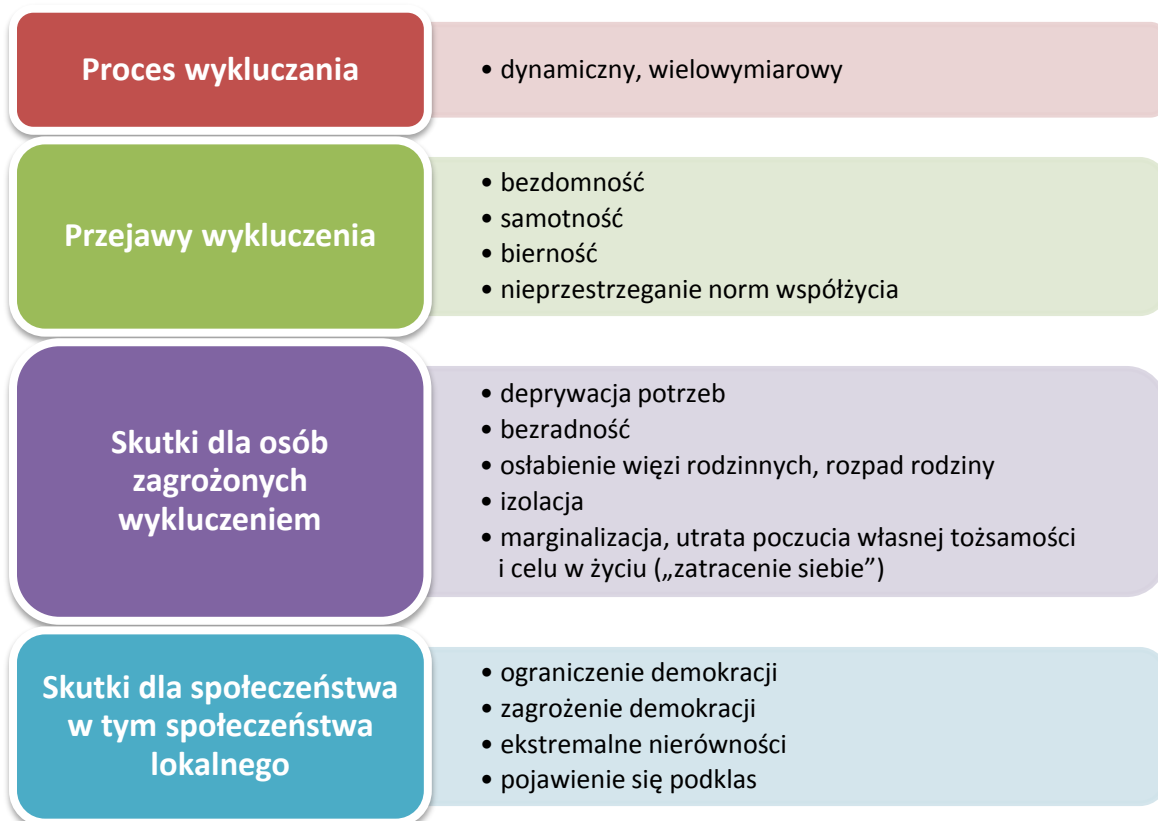
- bezrobocie;
- niepełnosprawność wszelkiego rodzaju - fizyczna, psychiczna, umysłowa;
- długotrwała, przewlekła choroba;
- rodziny niepełne, samotnie wychowujące dzieci;
- wielodzietność (wg statystyk GUS rodziny ubogie są większe od pozostałych, a ich średnia wielkość wynosi 4,3 osoby);
- uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm);
- samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe).

Należy zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo nawarstwiają się, stawiając jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji materialnej, bytowej i społecznej.

Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestniczenia, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i organizacji, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności osób ubogich. Dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach materialnych (ubóstwo);
- nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, założenie rodziny, czy też utrudniają dostosowanie się do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych;
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby czy innych cech indywidualnych;
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób: przemocy, szantażu, agresji.

Grupy wrażliwe na wykluczenie społeczne to:

- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych;
- dzieci wychowujące się poza rodziną;
- kobiety samotnie wychowujące dzieci;
- ofiary patologii życia rodzinnego;
- osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne;
- osoby o niskich kwalifikacjach;
- osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych;
- niepełnosprawni i osoby przewlekłe chore;

- osoby chorujące psychicznie;
- osoby samotne w podeszłym wieku;
- osoby opuszczające zakłady karne;
- bezdomni;
- osoby uzależnione od narkotyków i alkoholu;
- członkowie rodzin osób uzależnionych / osoby współuzależnione;
- imigranci (szczególnie utrzymujący się z nielegalnej pracy).

Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest bezrobocie - szczególnie długotrwałe tzw. długookresowe, trwające powyżej jednego roku czasu. Szczególnie narażone są tu tzw. grupy wrażliwe. Grupy wrażliwe to: młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach (brak wykształcenia), kobiety, szczególnie po 40 roku życia oraz osoby w wieku niemobilnym.

Konsekwencją braku pracy jest zubożenie i nie uczestniczenie w życiu społecznym, ale również ograniczony dostęp do zabezpieczenia dochodowego w przyszłości. Praca jest bowiem źródłem ubezpieczenia społecznego na okres niezdolności do pracy oraz starość.

Na użytek ustawy o pomocy społecznej ubóstwo oznacza posiadanie dochodu mniejszego niż kryterium dochodowe określone w ustawie. Aktualnie kryterium dochodowe (obowiązujące od 1 października 2015 r.) dla osoby samotnie gospodarującej wynosi - maksymalnie 634 zł (wzrost o 92 zł), dla osoby w rodzinie - maksymalnie 514 zł (wzrost o 58 zł). Z powodu ubóstwa w 2014 roku korzystało z pomocy społecznej w Gminie Potęgowo 383 rodzin, w tym 1038 osób (co stanowi 14,81% mieszkańców gminy). W ankiecie przeprowadzonej w 2015 r. (na potrzeby „Strategii Rozwoju Gminy Potęgowo na lata 2015-2022”) 11,09% respondentów z terenu Gminy Potęgowo wskazało ubóstwo jako jeden z trzech głównych problemów społecznych.

Tabela 23 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo

Stan na 31 XII	2012	2013	2014
Liczba rodzin	382	405	383
Liczba os. w rodzinach	1 158	1 155	1 050

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Potęgowo za rok 2014

5.4. Starzenie się społeczeństwa / seniorzy

Zmiany w strukturze demograficznej i wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie mieszkańców Gminy Potęgowo uzasadnia potrzebę podjęcia działań w zakresie różnorodnych form aktywizacji osób starszych, m.in. poprzez specjalistyczne programy aktywizacyjne. Głównymi celami takich działań winny być m.in.: utrzymanie sprawności i samodzielności osób starszych poprzez aktywizację fizyczną i psychiczną, poprawa bezpieczeństwa osobistego osób starszych, zwiększenie jakości i dostępu do edukacji społecznej seniorów, kreowanie w środowisku integracji międzypokoleniowej oraz wykorzystywanie aktywności i doświadczenia osób starszych

w działalności na rzecz Gminy. Sytuacja ta wyraźnie wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć:

- samotność;
- ograniczenie sprawności psychofizycznej i liczne choroby wieku starszego;
- pogorszenie sytuacji ekonomicznej;
- życie w ubóstwie często w związku z brakiem świadczeń rentowych, emerytalnych;
- utrata pozycji społecznej wynikająca często z zakończeniem aktywności zawodowej;
- trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz załatwianiu spraw urzędowych;
- zmiana pełnionych funkcji w rodzinie co powoduje często izolowanie się od innych;
- brak koncepcji na nową organizację życia, trudności w kontaktach ze środowiskiem;
- groźba śmierci lub utraty bliskich osób;
- kłopoty z przystosowaniem się do szybkich zmian cywilizacyjnych i technicznych.

Sytuacja ta skłania do poszerzenia oferty usług systemu pomocy społecznej. Jedną z najczęściej przyznawanych form pomocy dla osób starszych są usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze przysługujące osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub z innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Zapewnienie osobom starszym pomocy w formie usług w miejscu zamieszkania zapobiega utracie kontaktu ze swoim środowiskiem.

Niekorzystne tendencje demograficzne oraz zmiany w strukturze rodzin sprawiają, że coraz większa część opieki nad osobami starszymi i przewlekle chorymi jest przenoszona do innych form pomocy instytucjonalnej, z tego też powodu skierowanie i opłacanie pobytu w domu pomocy społecznej systematycznie zwiększa poziom wydatków, jakie ponosi Gmina na ten cel.

Organizacje samopomocowe i pozarządowe oferują szeroką gamę zajęć dla osób starszych, umożliwiają aktywizację i integrację z młodym pokoleniem m.in. poprzez realizację projektów dofinansowanych z zewnętrznych źródeł.

5.5. Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze rodzin objętych pomocą społeczną

Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami w wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Znaczącą część klientów GOPS stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od alkoholu, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich,

zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną. Wiele rodzin klientów ośrodka odznacza się zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci.

W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy w szkole (mniej czasu poświęcają przygotowywaniu się do lekcji, przeżywają więcej porażek szkolnych w efekcie czego rezygnują z podejmowania wysiłku w zdobywaniu wiedzy), w takiej sytuacji rodzice nie pomagają, lecz podwyższają wymagania w stosunku do ocen i zachowania dziecka lub też w ogóle przestają się nim interesować. Dzieci odrzucane przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych, a dla dorosłych ofiar przemocy domowej są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach „pomocowych”.

Rodzina dysfunkcyjna nie jest w stanie spełnić swoich podstawowych zadań, gdyż:

- nie realizuje właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- nie zaspokaja potrzeb materialnych i duchowych;
- nie przekazuje właściwych społecznie wzorów postępowania norm i zasad współżycia społecznego.

Praca z rodziną problemową winna zmierzać do uwzględnienia indywidualnych problemów jej członków, a także do naprawy różnych systemów, których rodzina jest częścią składową.

W 2014 roku w Gminie Potęgowo z pomocy społecznej z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczych skorzystało 73 rodziny, 267 osób - co stanowi 3,77% ogółu mieszkańców Gminy.

Tabela 24 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo

Stan na 31 XII	2012	2013	2014
Liczba rodzin	79	81	73
Liczba os. w rodzinach	305	289	267

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Potęgowo za rok 2014

Od stycznia 2012r. GOPS realizuje zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach powierzonych obowiązków Ośrodek w 2014r podejmował działania na rzecz poprawy sytuacji 244 osób z 62 rodzin, w tym 159 osób z 47 rodzin niepełnych i 154 osób z 29 rodzin wielodzietnych - przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ramach tych działań:

- udzielano rodzinom informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej,
- zapewniono rodzinom dostęp do poradnictwa specjalistycznego - dyżur psychologa,
- prowadzono pracę socjalną z rodzinami,
- monitorowano sytuację dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- współpracowano z przedstawicielami instytucji publicznych mających kontakt z rodziną tj.: szkoła, policja, służba zdrowia, sąd - w celu wypracowania wspólnych metod i narzędzi wspomagających rodziny w sytuacji trudnej
- prowadzono działania w zakresie wyłonienia rodzin wspierających poprzez rozeznanie środowiska lokalnego.

W listopadzie i grudniu 2014r. przeprowadzono warsztaty dla 9 rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pn. „Świadomy rodzic”.

Od sierpnia 2013r. tut. GOPS zatrudnia asystenta rodziny. W 2014r. asystent rodziny, objął wsparciem 17 rodzin z terenu gminy Potęgowo przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

5.6. Niepełnosprawność

W rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania.

W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W 2014 roku w Gminie Potęgowo 215 rodzin (czyli 512 osób w tych rodzinach) objętych było wsparciem ośrodka z powodu niepełnosprawności.

Tabela 25 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo

Stan na 31 XII	2012	2013	2014
Liczba rodzin	215	229	215
Liczba os. w rodzinach	568	568	512

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Potęgowo za rok 2014

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnego wsparcia w rehabilitacji, edukacji i życiu społecznym. Bez wątpienia konieczne jest zapobieganie izolacji oraz marginalizacji życia osób niepełnosprawnych na terenie kraju jak i również Gminy Potęgowo. Dużą rolę w realizacji tych zadań powinny odgrywać i odgrywają organizacje pozarządowe.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa. Celem pierwszej z nich jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi.

Od roku 2000 w ramach struktury organizacyjnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Potęgowie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Potęgowie (ŚDS). Stanowi on oparcie społeczne dla 25 pełnoletnich osób upośledzonych umysłowo i przewlekłe psychicznie chorych z terenu Gminy Potęgowo (dom typu A i B). Osoby te w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. ŚDS działa 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie (od godz. 7.30 do godz. 15.30). Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Usługi te obejmują w szczególności: trening funkcjonowania w codziennym życiu, trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, trening umiejętności spędzania czasu wolnego, poradnictwo psychologiczne (indywidualne i grupowe), poradnictwo socjalne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, terapię ruchową, terapię zajęciową, zajęcia z zakresu aktywizacji zawodowej, współpracę z rodzinami, opiekunami i innymi osobami lub podmiotami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników.

Poza instytucjonalnymi formami pomocy Gmina Potęgowo angażuje się w realizację szeregu projektów mających na celu integrację i aktywizację osób niepełnosprawnych.

5.7. Przemoc w rodzinie

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 r. przemoc należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste (osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc we współczesnym świecie jest problemem powszechnym, który dotyczy ludzi bez względu na ich wiek, płeć, status materialny, poziom wykształcenia, czy wykonywany zawód.

Jest ponadto zjawiskiem złożonym i wieloczynnikowym, dlatego aby skutecznie przeciwdziałać przemocy, a tym samym pomagać rodzinom, w których występuje ten problem, potrzebne jest interdyscyplinarne spojrzenie na rodzinę. Doświadczanie przemocy wywołuje u ofiar lęk i wstyd przed ujawnieniem takich przypadków, dlatego zebrane dane mogą nie odzwierciedlać rzeczywistej skali zjawiska. Pomimo wielu kampanii społecznych oraz działań edukacyjnych w dalszym ciągu wiele osób ma trudności ze zdefiniowaniem i rozpoznaniem przemocy. Większość osób, które nie zajmują się zawodowo problematyką przemocy w rodzinie, kojarzy to zjawisko wyłącznie z brutalną agresją fizyczną.

Zjawisko przemocy w rodzinie dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji m.in. placówek opiekuńczo-wychowawczych, ochrony zdrowia, oświaty, pomocy społecznej, instytucji bezpieczeństwa i porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska i dlatego działając osobno nie doprowadzimy do zwiększonej jakości wsparcia społecznego w obszarze przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. Władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw oraz wolności.

Z powodu przemocy w rodzinie w 2014 roku korzystało z pomocy społecznej w Gminie Potęgowo 17 rodzin, w tym 70 osób. Niestety obserwuje się rosnący trend przemocy w rodzinie na terenie Gminy.

Tabela 26 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo

Stan na 31 XII	2012	2013	2014
Liczba rodzin	8	13	17
Liczba os. w rodzinach	45	66	70

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gminie Potęgowo za rok 2014

Tabela 27 – Interwencje, oraz sprawcy i ofiary przemocy domowej na terenie Gminy Potęgowo w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Interwencje domowe ogółem			
w tym przeprowadzone poza terenem Gminy Potęgowo [dane Posterunku Policji w Potęgowie]	137	96	105
Interwencje z zastosowaniem procedury Niebieskiej Karty (dane ZI)	27	18	22
Liczba ofiar przemocy domowej [dane ZI]	45	66	44
• w tym kobiety	23	30	18
Liczba sprawców przemocy domowej [dane ZI]	27	18	22
• w tym kobiety	0	1	1
Liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu [dane ZI]	13	11	12
• w tym kobiety	0	1	0
• w tym zatrzymani do wytrzeźwienia	7	10	11

Źródło: dane pozyskane od Posterunku Policji w Potęgowie, Zespołu Interdyscyplinarnego

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 9a ust 1 stanowi: „Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym”.

Wójt Gminy Potęgowo, zarządzeniem Nr 52/2011 z dnia 23.05.2011 r., powołał zespół interdyscyplinarny w Gminie Potęgowo, którego zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 i 5 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W skład zespołu wchodzi:

- Anita Wesołowska – przedstawiciel Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Potęgowie, przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego;
- Marek Puchalski – przedstawiciel Posterunku Policji w Potęgowie;
- Agnieszka Kolaczuch – przedstawiciel Straży Gminnej w Potęgowie;
- Lucyna Bagińska – przedstawiciel Zespołu Szkół w Potęgowie;
- Bożena Juszak - Kowalska – przedstawiciel Zespołu Szkół w Łupawie;

- Agnieszka Fir – przedstawiciel Szkoły Podstawowej w Skórowie;
- Leszek Domaszek - przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Potęgowie;
- Anna Majna - przedstawiciel Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Kobylnicy, Ośrodek Zdrowia w Łupawie;
- Danuta Łukaszek – kurator sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łęborku;
- Wacław Roman – kurator sądowy przy sądzie rejonowym w Łęborku.

Z uwagi na fakt, że długotrwała przemoc rodzi w ofierze określone skutki psychiczne: strach, wstyd, bezradność, udzielana pomoc powinna iść wielotorowo. Jednym z podstawowych aspektów oddziaływań podejmowanych przez Zespół Interdyscyplinarny jest powstrzymanie przemocy.

Tym samym zarządzeniem (Nr 52/2011 z dnia 23.05.2011 r) Wójta Gminy Potęgowo przyjął „Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Potęgowo na lata 2011-2015”. Program opiera się na założeniach:

1. *Najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary.*
2. *Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy, bez względu na to, co zrobiła ofiara.*
3. *Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.*
4. *Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.*
5. *Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest nieskuteczna.*
6. *Ofiara przemocy w rodzinie cierpi na skutek wielokrotnego urazu.*
7. *Zrozumiałe i dopuszczalne są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach, bowiem jest to jeden z objawów doznanego urazu.*

Głównym celem programu jest „**przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc**”, a skierowany jest do ofiar (w tym: dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych i niepełnosprawnych), sprawców oraz świadków przemocy w rodzinie. Program reguluje zadania w zakresie diagnostycznym, profilaktycznym, edukacyjnym i interwencyjnym. Podmiotami które działają w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są: Policja, Prokuratura, Sądy, kuratorzy sądowi, Straż Gminna w Potęgowie,, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Potęgowie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Potęgowie, placówki oświatowe, ośrodki zdrowia, Gminny Ośrodek Kultury w Potęgowie, świetlice wiejskie, kościół, społeczności lokalne, organizacje pozarządowe.

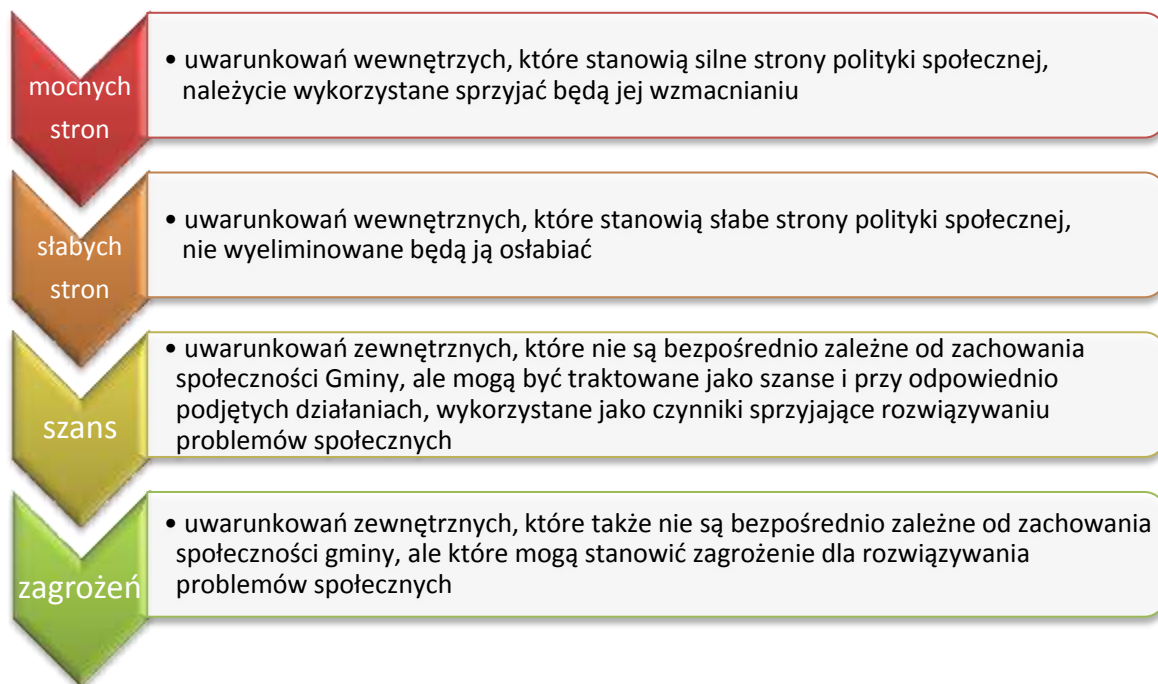
W 2014 roku odbyły się 2 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 17 spotkań grup roboczych. W trakcie tych spotkań gromadzono i wymieniano informacje na temat przemocy w rodzinie, rozpowszechniano również ulotki promujące i przybliżające działalność Zespołu oraz aktualizowano na stronie internetowej GOPS w Potęgowie informacje dotyczące jego działalności. Założono 22 Niebieskie Karty (w tym 16 zostało zakończonych, natomiast pozostałe 6 są w trakcie trwania procedury). 33 osoby dotknięte przemocą skorzystały z możliwości indywidualnego poradnictwa psychologicznego. Zorganizowano i przeprowadzono konkurs plastyczny pt.: „Stop Przemocy” w szkołach w Potęgowie, w Łupawie i w Skórowie.

6. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawą do zdiagnozowania i sformułowania podstawowych problemów oraz zagadnień strategicznych. Jest skuteczną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką społeczną Gminy Potęgowo.

Analiza SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT, przeprowadzona podczas spotkania z zespołem strategicznym, pozwoliła na syntetyczne ujęcie pozytywnych i negatywnych cech Gminy w zakresie pomocy społecznej oraz wykspozonowała możliwe czynniki zewnętrzne, które mogą wywrzeć duży wpływ na rozwój tego obszaru. Dodatkowo analiza zawiera wnioski z przeprowadzonych konsultacji ze społecznością lokalną.

Silne strony

- dobrze zdiagnozowane problemy społeczności lokalnej
- działalność instytucji pracujących na rzecz osób potrzebujących
- wielość i różnorodność organizacji pozarządowych
- ścisła współpraca pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej oraz organizacjami pozarządowymi (partnerstwo lokalne)
- dobra infrastruktura GOPS
- wykwalifikowana i kompetentna, stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pomocy społecznej
- ogólnie dostępna oferta pomocy i różnorodność form wsparcia w zakresie bezrobocia, uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i innych problemów dotyczących mieszkańców
- dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne i organizacje
- dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej
- otwartość ośrodka pomocy społecznej i samorządu gminnego na współpracę z lokalną społecznością
- atrakcyjna oferta zajęć kulturalnych i sportowych dla mieszkańców Gminy
- atrakcyjna przestrzeń publiczna/infrastruktura umożliwiająca aktywność sportową oraz kulturalną
- funkcjonowanie na terenie Gminy placówek opieki zdrowotnej oraz służb prewencji
- wdrażanie programów i projektów ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów mieszkańców (programy profilaktyczne)
- proinwestycyjne działania władarzy Gminy, duże zaangażowanie przedsiębiorców w życie społeczne
- prężnie działające świetlice wiejskie
- doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych
- świadomość władz gminnych w zakresie potrzeb sektora pomocy społecznej
- duża ilość działań promujących i integrujących środowisko lokalne z osobami wykluczonymi, niepełnosprawnymi i starszymi
- stałe środki finansowe na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych

Słabe strony

- wysoki poziom długotrwałego bezrobocia i wysoka stopa bezrobocia
- postępujące zubożenie społeczeństwa
- niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców
- niewystarczająca oferta socjalna dla rodzin
- niewystarczający system informacyjny, koordynacji i współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi
- niska świadomość społeczna problemów społecznych
- istnienie szarej sfery zatrudnienia
- niski dostęp do poradnictwa specjalistycznego
- brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego
- zbyt mała aktywność w zakresie organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych
- niewystarczająca ilość propozycji spędzania czasu wolnego oraz socjoterapii dla młodzieży zagrożonej demoralizacją
- brak programów socjoterapeutycznych w funkcjonujących świetlicach wiejskich
- ograniczona ilość środków finansowych na pomoc i wsparcie dziecka i rodziny
- ograniczone zasoby mieszkaniowe, brak mieszkań chronionych i niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych
- brak poradni rodzinnych
- niekorzystne zmiany demograficzne: wzrost liczby osób w wieku emerytalnym
- mała aktywność społeczna osób zagrożonych wykluczeniem
- słaby dostęp do usług transportowych, wykluczenie komunikacyjne małych miejscowości Gminy

Szanse

- edukacja społeczna w kierunku kształtowania pozytywnych postaw w zakresie postrzegania problemów społecznych
- wzrost jakości usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania pomocy społecznej
- tworzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin będących w sytuacjach kryzysowych poprzez łączenie działań różnych instytucji i organizacji
- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych - fundusze europejskie
- wykorzystanie potencjału osób starszych i niepełnosprawnych
- regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie
- wdrażanie programów wspierania zatrudnienia oraz narzędzi ekonomii socjalnej
- stworzenie spójnego systemu realizacji zadań polityki społecznej
- zwiększenie świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnień
- rozwój nowych form pomocy osobom wykluczonym oraz alternatywnych form zatrudnienia
- zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania osób korzystających z pomocy społecznej
- wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę i jej funkcjonowanie, prospołeczna polityka państwa
- rozwijający się wachlarz instrumentów prawnych w zakresie pomocy społecznej

Zagrożenia

- alienacja społeczna
- preferowanie konsumpcyjnego stylu życia
- ubożenie społeczeństwa i osłabianie się funkcji opiekuńczej rodziny
- niekorzystne zjawiska demograficzne
- brak perspektyw kształcenia adekwatnego do późniejszych możliwości zatrudnienia
- rosnące bezrobocie
- niestabilny system prawny w zakresie wspierania rodziny i pomocy społecznej
- niewydolność systemu wymiaru sprawiedliwości
- niechęć pozyskiwania środków na realizację projektów miękkich z zakresu polityki społecznej wynikająca z trudności w ich realizacji
- brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne
- rosnąca ilość rodzin wieloproblemowych
- uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy”, „wyuczonej bezradności”
- brak dostatecznych środków finansowych na walkę z problemami społecznymi
- migracja w celach zarobkowych
- obniżający się wiek inicjacji seksualnej, alkoholowej, narkotycznej
- łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych i alkoholu
- zagrożenie likwidacją szkół wiejskich
- zlecanie nowych zadań Gminy bez pokrycia finansowego ze środków centralnych
- skupianie zaangażowania w rozwiązywaniu problemów społecznych wyłącznie na liderach

7. Adresaci strategii – grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach pomocy społecznej

Kluczowym zadaniem władz Gminy Potęgowo jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Realizowane one będą poprzez działania dotyczące pomocy społecznej, sportu rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, profilaktyki i opieki zdrowotnej.

Zgodnie z powyższym założeniem, adresatami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są mieszkańcy Gminy, zarówno osoby samotne jak i rodziny, którzy wymagają pomocy w odzyskaniu sił, wiary w siebie i zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

8. Wizja i misja

Wizja Gminy to pożądaný obraz przyszłości danej jednostki. To opis oczekiwanego w przyszłości stanu gospodarki i sytuacji społecznej w roku 2025. Wizja stanowi pewien stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, tj. władze lokalne oraz ich partnerzy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu.

GMINA POTĘGOWO w roku 2025 to miejsce:

- *bogate w wielopokoleniowe rodziny szanujące tradycje i więzi,*
- *gdzie szczególny nacisk kładzie się na opiekę i profilaktykę zdrowotną,*
- *gdzie prężnie działają służby prewencji: straży gminnej, policji i ochotniczej straży pożarnej,*
- *gdzie w szczególny sposób dba się o ekologię i wykorzystuje się OZE,*
- *gdzie dba się o seniorów, osoby niepełnosprawne,*
- *o dużej atrakcyjności inwestycyjnej i aktywności sektora MŚP.*

[Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Potęgowo 2015-2022 – wizja]

Misja to sposób urzeczywistnienia celów strategicznych i operacyjnych w zakresie pomocy społecznej umożliwiający konsekwentną realizację kierunków działań zaplanowanych w dokumencie strategicznym.

Potęgowo to Gmina ludzi odpowiedzialnych posiadająca sprawny system wsparcia społecznego, wykorzystująca możliwości prawne i lokalny potencjał społeczny. Umożliwia to poprawę standardów życia mieszkańców i eliminuje negatywne zjawiska społeczne.

9. Cele

9.1. Prognoza

Niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej są: rzetelna diagnoza rzeczywistych problemów i potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działań. **Celem nadrzędnym Strategii jest stworzenie wszystkim mieszkańcom Gminy Potęgowo warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę potrzeb i możliwości.**

Zaplanowane działania skupiają się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, opartego na współpracy wielu instytucji organizacji pozarządowych, organizacji i realizacji profesjonalnych rozwiązań problemów społecznych, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wyłączeniem społecznym oraz edukacji społecznej.

W celu realizacji działań niezbędne jest stałe, systematyczne diagnozowanie problemów społecznych, a także dążenie do profesjonalnego i sprawnego działania i współpracy służb społecznych. Planowane w Strategii działania przewidują znaczny udział, poza jednostkami Gminy oraz innymi instytucjami publicznymi, partnerów społecznych - organizacji pozarządowych, społeczności lokalnej.

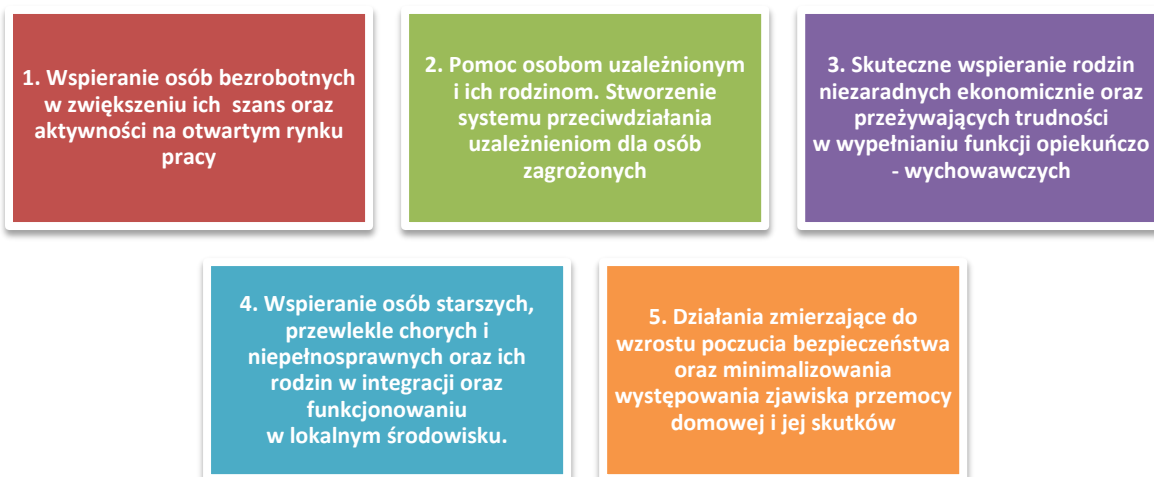

9.2. Cele strategiczne, operacyjne, szczegółowe

Cel strategiczny

Stworzenie spójnego systemu wsparcia zapewniającego godne warunki do życia mieszkańców Gminy we wszystkich sferach życia społecznego poprzez zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu

Cele operacyjne

Cele szczegółowe

1	Wspieranie osób bezrobotnych w zwiększeniu ich szans oraz aktywności na otwartym rynku pracy.
1.1	Opracowanie i realizacja programów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.
1.2	Podejmowanie współpracy w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa i pośrednictwa zawodowego oraz szkoleniach zawodowych.
1.3	Aktywizacja zawodowa bezrobotnych poprzez istniejące na terenie Gminy jednostki i narzędzia ekonomii społecznej.

2	Pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom. Stworzenie systemu przeciwdziałania uzależnieniom dla osób zagrożonych.
2.1	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz członków ich rodzin poprzez pomoc psychologiczną (terapia indywidualna, grupowa, rodzinna) oraz prawną.
2.2	Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych na rzecz używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez dzieci, młodzież i dorosłych.
2.3	Monitorowanie sieci punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim.
2.4	Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez wsparcie edukacyjne oraz dofinansowanie zajęć dodatkowych i wyrównawczych.
2.5	Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych w formie spotkań i pogadarek z przedstawicielami służb prewencji oraz zdrowia. Promowanie zdrowego stylu życia.

3	Skuteczne wspieranie rodzin niezaradnych ekonomicznie oraz przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3.1	Pomoc rodzinom niewydolnym w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez wsparcie finansowe oraz systematyczną pracę socjalną.
3.2	Organizacja czasu wolnego poprzez planowanie wypoczynku letniego oraz współpracę z świetlicami wiejskimi w zakresie organizacji zajęć dodatkowych dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych
3.3	Wzmocnienie instytucji asystenta rodziny zajmującego się pomocą rodzinom zagrożonym pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej.
3.4	Stworzenie systemu działania rodzin wspierających w zakresie walki z niezaradnością ekonomiczną i trudnościami w funkcjach opiekuńczych.
3.5	Opracowanie systemu i narzędzi do treningi ekonomicznego dla rodzin niezaradnych.
3.6	Realizacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Potęgowo oraz stała jego aktualizacja.

4	Wspieranie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji oraz funkcjonowaniu w lokalnym środowisku.
4.1	Wzrost aktywności społecznej osób starszych oraz niepełnosprawnych poprzez zwiększenie dostępności do dziennych placówek, klubów, grup wsparcia.
4.2	Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi oraz niepełnosprawnymi w celu pozostawienie ich w środowisku rodzinnym.
4.3	Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych i starszych.
4.4	Organizacja czasu wolnego oraz planowanie imprez lokalnych o charakterze integracyjnym środowiska osób pełno i niepełnosprawnych.

5	Działania zmierzające do wzrostu poczucia bezpieczeństwa oraz minimalizowania występowania zjawiska przemocy domowej i jej skutków.
5.1	Rozbudowa systemu monitoringu obiektów i przestrzeni publicznych o szczególnie wysokim stopniu realnego zagrożenia bezpieczeństwa publicznego i/lub zakłócenia porządku publicznego.
5.2	Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych zmierzających do ograniczenia zagrożenia bezpieczeństwa publicznego.
5.3	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz stała jego aktualizacja
5.4	Współpraca międzyinstytucjonalna prowadząca do zapobiegania i powstrzymywania zjawiska przemocy domowej
5.5	Minimalizowanie potencjalnych przyczyn występowania przemocy w rodzinie poprzez zaspokojenie jej podstawowych potrzeb (udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, świadczenia rodzinne, świadczenie pracy socjalnej)
5.6	Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych zmierzających do ograniczenia występowania zjawiska przemocy domowej.

9.3. Proponowane kierunki działań

Wspieranie osób bezrobotnych w zwiększeniu ich szans oraz aktywności na otwartym rynku pracy

- *Wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania zatrudnienia.*
- *Stała współpraca z instytucjami rynku pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie Gminy poprzez organizację prac interwencyjnych i robót publicznych, organizację prac społecznie użytecznych, promowanie klubów pracy i szkoleń zawodowych oraz zdobywanie środków pozabudżetowych (np. fundusze UE) na aktywizację i reintegrację osób bezrobotnych zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.*
- *Udzielania osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie poradnictwa i wsparcia oraz zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.*
- *Praca socjalna na bazie kontraktów socjalnych. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych w celu motywowania ich do poszukiwania pracy.*
- *Przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.*
- *Pobudzanie aktywności bezrobotnych w działaniach służących ich usamodzielnianiu.*
- *Praca socjalna z rodziną osoby bezrobotnej*
- *Objęcie pomocą materialną i rzeczową rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.*
- *Dofinansowanie szkoleń zawodowych oraz badań lekarskich osób bezrobotnych.*
- *Tworzenie na terenie Gminy sprzyjającego klimatu dla inwestorów tworzących miejsca pracy.*
- *Współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami rynku pracy oraz spółdzielniami socjalnymi w zakresie tworzenia systemu wsparcia osób bezrobotnych i ich najbliższego otoczenia poprzez instrumenty i narzędzia ekonomii społecznej.*
- *Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.*
- *Niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy i ich rodzin.*
- *Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia.*

Partnerzy

- GOPS
- UG
- PUP
- Organizacje pozarządowe
- CIS
- Spółdzielnie socjalne

Źródła finansowania

- Budżet Gminy
- Budżet Powiatu
- Budżet Państwa
- Środki zewnętrzne
- Fundusze UE

Czas realizacji

- Praca ciągła 2016-2025

Źródło: opracowanie własne

**Pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom.
Stworzenie systemu przeciwdziałania uzależnieniom dla osób zagrożonych**

- Realizacja zadań przewidzianych ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz przeciwdziałaniu narkomanii.
- Wypracowanie modelu wspólnego oddziaływania pracowników socjalnych, kuratorów i terapeutów na rodziny dotknięte problemem alkoholowym
- Realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych związanych z uzależnieniami
- Tworzenie warunków do uspołecznienia oraz aktywizacja edukacyjna osób zagrożonych uzależnieniami.
- Wspomaganie organizacji i instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień w celu zwiększenia dostępności do pomocy terapeutycznej oraz poradnictwa specjalistycznego
- Organizowanie oraz wspieranie różnorodnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin dotkniętych problemami uzależnień i ich dzieci.
- Rozszerzenie oferty zajęć kulturalnych dla dzieci i młodzieży zagrożonej prowadzonych w świetlicach wiejskich.
- Rozszerzenie oferty zajęć dydaktyczno-wyrównawczych oraz specjalistycznych, służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych.
- Rozszerzenie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem zawodowym.
- Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem.
- Prowadzenie lokalnych kampanii z udziałem sklepikarzy i handlowców na rzecz zdrowego stylu życia i wychowania w trzeźwości dzieci i młodzieży.

Partnerzy

- GOPS
- GKRPA
- UG
- Placówki oświatowe
- GOK, świetlice wiejskie
- Organizacje pozarządowe
- Placówki medyczne
- Przedsiębiorcy- sklepikarze i handlowcy

Źródła finansowania

- Budżet Gminy
- Budżet Państwa
- Środki zewnętrzne
- Fundusze UE

Czas realizacji

- Praca ciągła 2016-2025

Źródło: opracowanie własne

Skuteczne wspieranie rodzin niezaradnych ekonomicznie oraz przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

- *Długofalowa praca socjalna na bazie kontraktu socjalnego w zakresie odtworzenia i wzmocnienia funkcji rodziny oraz ról rodzinnych.*
- *Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji finansowej z systemu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych oraz stypendiów socjalnych.*
- *Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.*
- *Pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem.*
- *Opracowanie i realizacja programów dot. wspierania rodziny w kryzysie ze szczególnym naciskiem na rodziny niewydolne wychowawczo.*
- *Współpraca z lokalnymi instytucjami oraz jednostkami wyższego rzędu zapewniającymi opiekę dla dzieci i młodzieży*
- *Współpraca z wymiarem sprawiedliwości - sądem rodzinnym i kuratorami sądowymi*

Partnerzy

- GOPS
- UG
- PCPR
- Placówki oświatowe
- GOK, świetlice wiejskie
- NGO
- służby prewencyjne
- Sądy rodzinne, kuratorzy

Źródła finansowania

- Budżet Gminy
- Budżet Powiatu
- Budżet Państwa
- Środki zewnętrzne
- Fundusze UE

Czas realizacji

- Praca ciągła 2016-2025

Źródło: opracowanie własne

Wspieranie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji oraz funkcjonowaniu w lokalnym środowisku.

- Zapobieganie skutkom niepełnosprawności poprzez zapewnienie osobom uprawnionym łatwego dostępu do usług specjalistycznych i rehabilitacyjnych.
- Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności poprzez rehabilitację dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
- Podejmowanie działań zmierzających do poszerzenia oferty wsparcia środowiskowego
- Wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie do aktywności społecznej osób niepełnosprawnych
- Likwidacja barier w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych w komunikowaniu się i dostępie do informacji osób starszych, przewlekle chorych oraz niepełnosprawnych.
- Wspieranie rodzin, w których występuje problem niepełnosprawności, w szczególności rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym i dzieckiem wychowywanym przez rodziców niepełnosprawnych.
- Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i PFRON w celu realizacji gminnych programów ośłonowych dla osób niepełnosprawnych.
- Zwiększenie dostępu do informacji o instytucjach i organizacjach zajmujących się pomocą na rzecz osób starszych oraz niepełnosprawnych.
- Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji seniorów, osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych – edukacja kadry pomocy społecznej.
- Inspirowanie i tworzenie grup samopomocowych integrujących seniorów oraz niepełnosprawnych
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi świadczącymi usługi na rzecz osób starszych, przewlekle chorych oraz niepełnosprawnych
- Propagowanie idei wolontariatu i zatrudnienia socjalnego na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Realizacja projektów ukierunkowanych na edukację seniorów.

Partnerzy

- GOPS
- UG
- PCPR
- PFRON
- Organizacje pozarządowe
- CIS
- Ośrodki Zdrowia
- Specjalistyczne placówki zdrowotne

Źródła finansowania

- Budżet Gminy
- Budżet Powiatu
- Budżet Państwa
- Środki PFRON
- Środki zewnętrzne
- Fundusze UE

Czas realizacji

- Praca ciągła 2016-2025

Źródło: opracowanie własne

Działania zmierzające do wzrostu poczucia bezpieczeństwa oraz minimalizowania występowania zjawiska przemocy domowej i jej skutków

- *Dbłość o bezpieczeństwo publiczne i zapobieganie przestępczości.*
- *Zapobieganie oraz powstrzymywanie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez pracę z ofiarami i sprawcami przemocy.*
- *Upowszechnianie informacji o problemie przemocy rodzinnej oraz o możliwościach uzyskania pomocy.*
- *Przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych, aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży.*
- *Aktywne rozwiązywanie problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez mediacje.*
- *Realizowanie lokalnych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży z zakresu pracy nad zachowaniami autodestrukcyjnymi i destrukcyjnymi.*
- *Promowanie sportu i aktywności jako skutecznego sposobu niwelowania napięć i frustracji zarówno wśród dzieci, jak i młodzieży oraz dorosłych.*
- *Zapewnienie opieki psychologicznej i pedagogicznej dla członków rodzin doświadczających przemocy.*
- *Współpraca instytucji i organizacji oraz służb prewencji w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego.*
- *Współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę i pomoc dla ofiar przemocy oraz sprawców przemocy.*
- *Systematyczne współdziałanie ośrodka pomocy społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży przeciwdziałającej pojawianiu się patologii.*
- *Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez administrację rządową – Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.*

Partnerzy

- GOPS
- UG
- Policja, Straż Gminna
- Organizacje pozarządowe
- Zespół Interdyscyplinarny
- Placówki oświatowe

Źródła finansowania

- Budżet Gminy
- Budżet Powiatu
- Budżet Państwa
- Środki zewnętrzne
- Fundusze UE

Czas realizacji

- Praca ciągła 2016-2025

Źródło: opracowanie własne

9.4 Wskaźniki ewaluacji celów szczegółowych

Wspieranie osób bezrobotnych w zwiększeniu ich szans oraz aktywności na otwartym rynku pracy.

Cel operacyjny	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Opracowanie i realizacja programów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	- Liczba zrealizowanych programów. - Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu. - Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu.	- Poprawa sytuacji materialnej. - Poprawa kondycji psychicznej. - Możliwość nabycia nowych umiejętności zawodowych lub/i doświadczenia zawodowego. - Możliwość podjęcia stałego zatrudnienia.
Podejmowanie współpracy w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa i pośrednictwa zawodowego oraz szkoleniach zawodowych.	- Liczba zawartych porozumień/umów o współpracy. - Liczba usług pośrednictwa pracy - Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia - Liczba godzin szkoleń zawodowych	- Możliwość podjęcia stałego zatrudnienia. - Przekwalifikowanie zawodowe. - Nabycie umiejętności poszukiwania zatrudnienia.
Aktywizacja zawodowa bezrobotnych poprzez istniejące na terenie Gminy jednostki i narzędzia ekonomii społecznej.	- Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu. - Liczba wykorzystanych narzędzi ekonomii społecznej. - Liczba powstałych spółdzielni socjalnych. - Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową GOPS	- Poprawa sytuacji materialnej. - Poprawa kondycji psychicznej. - Możliwość nabycia nowych umiejętności zawodowych lub/i doświadczenia zawodowego. - Możliwość podjęcia stałego zatrudnienia.

Pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom.
Stworzenie systemu przeciwdziałania uzależnieniom dla osób zagrożonych.

Cel operacyjny	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz członków ich rodzin poprzez pomoc psychologiczną (terapia indywidualna, grupowa, rodzinna) oraz prawną.	- Liczba udzielonych porad - Liczba podmiotów udzielających wsparcia - Liczba osób korzystających z pomocy.	- Poprawa sytuacji osób korzystających z pomocy - Poprawa relacji rodzinnych - Zwiększenie dostępności do udzielanych form pomocy.
Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych na rzecz używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych przez dzieci, młodzież i dorosłych.	- Liczba zrealizowanych działań - Liczba podmiotów zaangażowanych w podejmowanie działań	- Zwiększenie wiedzy dzieci, młodzieży i osób dorosłych w zakresie uzależnień - Wybieranie zdrowego stylu życia.
Monitorowanie sieci punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim.	- Liczba monitoringów przez przedstawicieli GKRPA - Ilość przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży alkoholu	Zmniejszenie dostępności do alkoholu wśród dzieci i młodzieży.
Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez wsparcie edukacyjne oraz dofinansowanie zajęć dodatkowych i wyrównawczych.	Liczba uczniów uczestniczących w tych zajęciach	Zwiększenie samooceny poprzez uzyskanie lepszych wyników w nauczaniu – zagospodarowanie czasu wolnego
Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych w formie spotkań i pogadanek z przedstawicielami służb prewencji oraz zdrowia. Promowanie zdrowego stylu życia.	- Liczba uczniów uczestniczących w spotkaniach, pogadankach - Liczba podmiotów prowadzących ww. działania.	Wzrost świadomości wśród dzieci i młodzieży.

Skuteczne wspieranie rodzin niezaradnych ekonomicznie oraz przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Cel operacyjny	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Pomoc rodzinom niewydolnym w przewyżnianiu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez wsparcie finansowe oraz systematyczną pracę socjalną.	Ilość rodzin objętych pomocą	- Poprawa funkcjonowania rodzin z dziećmi. - Zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i innych.
Organizacja czasu wolnego poprzez planowanie wypoczynku letniego oraz współpracę z świetlicami wiejskimi w zakresie organizacji zajęć dodatkowych dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych	- Liczba dzieci korzystających z wypoczynku - Ilość dzieci korzystających ze świetlic	- Zmniejszenie zagrożeń wynikających z braku opieki w czasie wolnym od nauki. - Rozwijanie zainteresowań i zdobywanie nowych umiejętności.
Wzmocnienie instytucji asystenta rodziny zajmującego się pomocą rodzinom zagrożonym pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej.	- Liczba zatrudnionych asystentów rodziny - Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny - Liczba zawartych kontraktów socjalnych	- Stworzenie środowiska przyjaznego dzieciom i ich rodzicom. - Poprawa funkcjonowania rodzin biologicznych.
Stworzenie systemu działania rodzin wspierających w zakresie walki z niezaradnością ekonomiczną i trudnościami w funkcjach opiekuńczych.	- Liczba rodzin wspierających - Liczba rodzin klientów GOPS współpracująca z rodzinami wspierającymi	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie społecznie pożądanego modelu rodziny prowadzący do zmniejszenia trudności w pełnieniu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci oraz młodzieży w rodzinach.
Opracowanie systemu i narzędzi do treningu ekonomicznego dla rodzin niezaradnych.	- Liczba kontraktów socjalnych - Liczba osób biorących udział w treningu ekonomicznym	Zmniejszenie % udział osób korzystających z pomocy w stosunku do ogółu mieszkańców.
Realizacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Potęgowo oraz stała jego aktualizacja.	- Liczba podmiotów realizujących działania w ramach Programu - Liczba osób i/lub rodzin korzystających ze wsparcia w ramach realizacji Programu.	Wielopłaszczyznowe wsparcie rodziny w wypełnieniu swoich funkcji poprzez: - kształtowanie prawidłowych wzorów funkcjonowania rodziny, - tworzenie nowych form pomocy rodzinie, - aktywizowanie społeczności do harmonijnej współpracy na rzecz rodziny, - pomoc w opiece i wychowaniu dzieci

Wspieranie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji oraz funkcjonowaniu w lokalnym środowisku.

Cel operacyjny	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Wzrost aktywności społecznej osób starszych oraz niepełnosprawnych poprzez zwiększenie dostępności do dziennych placówek, klubów, grup wsparcia.	- Liczba placówek dziennego wsparcia promujących zdrowy i aktywny styl życia wśród osób starszych i niepełnosprawnych - Liczba spotkań integracyjno-towarzyskich	- Integracja osób starszych i niepełnosprawnych ze społeczeństwem - Wyrównywanie poziomu życia seniorów i osób niepełnosprawnych - Pobudzanie aktywności osób starszych i niepełnosprawnych.
Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi oraz niepełnosprawnymi w celu pozostawienie ich w środowisku rodzinnym.	- Liczba świadczeń medycznych realizowanych w warunkach domowych - Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych - Liczba niepełnosprawnych dzieci uczęszczających do przedszkoli i szkół	- Zmniejszenie czasu oczekiwania na przyznanie usług opiekuńczych - Zmniejszenie liczby osób kierowanych do domów pomocy społecznej - Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, które opiekują się niepełnosprawnym dzieckiem - Wyjście z izolacji i osamotnienia osób nieaktywnych zawodowo, które opiekują się niepełnosprawnym dzieckiem
Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych i starszych.	- Liczba osób uczęszczających do ŚDS - Liczba osób korzystających z dofinansowania do: turnusów, rehabilitacyjnych, sportu, kultury, rekreacji i turystyki, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w związku z indywidualnymi potrzebami - Wydatki na instrumenty i usługi rynku pracy - Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	- Zapewnienie opieki, rozwijanie psychofizycznych sprawności uczestników oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych - Zapewnienie opieki osobom przewlekle chorych oraz niepełnosprawnych - Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa rodzinom osób uczęszczających do Środowiskowego Domu Samopomocy - Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych - Poprawa sytuacji psychofizycznej uczestników turnusów rehabilitacyjnych - Likwidacja lub ograniczenie bariery w poruszaniu się - umożliwienie uczestnictwa w aktywności społecznej

Cel operacyjny	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Organizacja czasu wolnego oraz planowanie imprez lokalnych o charakterze integracyjnym środowiska osób pełno i niepełnosprawnych.	- Ilość spotkań otwartych mających na celu pobudzenie aktywności organizacji NGO - Ilość zorganizowanych form wypoczynku - Liczba imprez o charakterze integracyjnym - Liczba seniorów biorących udział w imprezach - Liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w imprezach	- Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych oraz seniorów uczestniczących w organizowanych imprezach - Stworzenie możliwości włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego - Rehabilitacja społeczna

Działania zmierzające do wzrostu poczucia bezpieczeństwa oraz minimalizowania występowania zjawiska przemocy domowej i jej skutków

Cel operacyjny	Wskaźnik	Przewidywany efekt
Rozbudowa systemu monitoringu obiektów i przestrzeni publicznych o szczególnie wysokim stopniu realnego zagrożenia bezpieczeństwa publicznego i/lub zakłócenia porządku publicznego.	- Liczba środowisk objętych monitorowaniem - Liczba patroli policji % wykrywalności przestępstw	Spadek przestępczości
Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych zmierzających do ograniczenia zagrożenia bezpieczeństwa publicznego.	- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach, pogadankach, konkursach, warsztatach - Liczba podmiotów prowadzących w/w. działania - Liczba podjętych działań	Wzrost świadomości mieszkańców
Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz stała jego aktualizacja. Współpraca międzyinstytucjonalna prowadząca do zapobiegania i powstrzymywania zjawiska przemocy domowej	- Liczba podmiotów realizujących działania w ramach Programu - Liczba spotkań ZI - Liczba realizowanych, rozpoczętych i zakończonych procedur NK	Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej
Minimalizowanie potencjalnych przyczyn występowania przemocy w rodzinie poprzez zaspokojenie jej podstawowych potrzeb (udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, świadczenia rodzinne, świadczenie pracy socjalnej)	- Liczba i formy udzielanej pomocy - Liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych pomocą	Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej
Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych zmierzających do ograniczenia występowania zjawiska przemocy domowej.	- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach, pogadankach, konkursach, warsztatach - Liczba podmiotów prowadzących w/w. działania - Liczba podjętych działań	Wzrost świadomości mieszkańców

10. Źródło i ramy finansowania Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie.

Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Potęgowo obejmują lata 2016-2025 i dzięki alokacji środków unijnych na lata 2014-2020 z możliwością wykorzystania ich w latach 2021 i 2022 będą one realizowane w sposób ciągły.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu Gminy;
- środki przekazane Gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszy krajowych (PFRON);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

11. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Potęgowo na lata 2016-2025 służy sprawdzeniu czy planowane działania zostały zrealizowane oraz jaki jest ich wynik.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów.

Postępy w realizacji strategii będą na bieżąco monitorowane przez powołany zespół monitorujący na czele którego stanie kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Potęgowie.

Zespół powołany zostanie zarządzeniem Wójta Gminy Potęgowo i na bieżąco dokonywać będzie kontroli realizowanych zadań. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględnienia w strategii. Dlatego wprowadzanie zmian w zapisach strategii jest niezbędne. Monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawowy warunek jej należytego wdrożenia. Z uwagi na to **corocznie sporządzany będzie przez zespół raport monitorujący** dotyczący realizacji celów oraz kierunków działań. Raport ten sporządzany będzie do końca maja za rok poprzedni i przedkładany Wójtowi Gminy Potęgowo a następnie Radzie Gminy.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii.

Cele ewaluacji to:

- doskonalenie działań podejmowanych w ramach strategii;
- informacja o efektach wdrażania strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jej realizacją;
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i efektami.

Kryterium ewaluacji:

Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium adekwatności, trwałości oraz użyteczności. Zebrane informacje w ramach monitoringu odpowiedzą na pytania czy i do jakiego stopnia cele strategii są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie Gminy.

Każde kryterium może być mierzone w różny sposób, co oznacza, że może posiadać różne miary jego wartości (wskaźniki). Na potrzeby ewaluacji i monitoringu przyjęte zostaną wskaźniki zaplanowane w strategii.

Proces ewaluacji strategii realizowany jest etapowo:

ex –ante	Ewaluacja (przed rozpoczęciem) przeprowadzona została w trakcie planowania strategii w fazie przygotowania zebrane zostały w poszczególnych obszarach silne oraz słabe strony, szanse i zagrożenia (analiza SWOT).
mid-term	Ewaluacja (w połowie realizacji) przeprowadzona w połowie wdrażania strategii (z uwzględnieniem corocznych raportów z monitoringu). Ma ona za zadanie ocenę adekwatności programu do lokalnych potrzeb oraz adekwatności podejmowanych działań w stosunku do realizacji przyjętych celów. W wyniku działań ewaluacyjnych w połowie realizacji strategii, tj. w roku 2020 zostanie przeprowadzona analiza realizacji przyjętych działań w zakresie czasu ich realizacji, źródeł finansowania, występowania problemów oraz zagrożeń dalszej realizacji. Pozwoli to na aktualizację diagnozy oraz weryfikację założeń strategii.
ex-post	Ewaluacja zostanie przeprowadzona na zakończenie realizacji strategii pod koniec roku 2025. Ma ona za zadanie ocenę adekwatności programu do lokalnych potrzeb. Zebrane informacje dadzą odpowiedź na pytanie czy i do jakiego stopnia cele strategii były odpowiednie do zmieniających się potrzeb i i priorytetów na poziomie Gminy. Ewaluacja dostarczy także informacji na potrzeby planowania strategii w kolejnych latach.
on-going	Przez cały okres realizacji strategii prowadzona będzie ewaluacja i monitoring on-going czyli ewaluacja bieżąca. Zebrane w ich toku informacje przyczynią się do identyfikacji oraz zapobiegania występującym problemom.

12. Podsumowanie

Strategia jest dokumentem uwzględniającym programy i projekty, które zostały przyjęte do realizacji bądź będą przyjęte w późniejszym terminie.

Ma charakter otwarty, może być ciągle aktualizowana, udoskonalana. Mogą też być modyfikowane kierunki i sposoby realizacji założonych celów. Dodatkowo dokument ma służyć do pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej.

Jego opracowanie posłużyć ma lepszej, bardziej skutecznej, efektywniejszej realizacji działań na rzecz społeczności lokalnej w Gminie Potęgowo.

Koordynatorem działań zaplanowanych w dokumencie Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Potęgowie, który przez współpracę z różnymi jednostkami i organizacjami działającymi w sferze pomocy społecznej ma doprowadzić do optymalnego działania na rzecz wykluczonych i potrzebujących pomocy.

Spis rysunków

Rysunek 1 – Położenie Gminy Potęgowo na tle Województwa Pomorskiego oraz Powiatu Słupskiego	6
--	---

Spis wykresów

Wykres 1 - Zmiana liczby mieszkańców Gminy Potęgowo w latach 2009-2014 [stan na 31 XII]	8
Wykres 2 – Procentowa struktura mieszkańców w podziale na płeć w Gminie Potęgowo w roku 2014 [stan na 31 XII]	8
Wykres 3 – Przyrost naturalny (na 1000 osób) w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014	9
Wykres 4 – Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju w 2014 roku [stan na 31 XII]	11
Wykres 5 - Liczba bezrobotnych w Gminie Potęgowo w latach 2010-2015	15

Spis tabeli

Tabela 1 - Powierzchnia geodezyjna Gminy Potęgowo według kierunków wykorzystania [w ha]	7
Tabela 2 - Liczba ludności w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014 [stan na 31 XII]	8
Tabela 3 – Ruch naturalny ludności w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014	9
Tabela 4 – Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014	9
Tabela 5 – Ludność według wieku w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014 [stan na 31 XII]	10
Tabela 6 – Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Potęgowo w latach 2010-2014 w podziale na płeć [stan na 31 XII]	10
Tabela 7 - Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Potęgowo w latach 2010-2014 [stan 31 XII]	11
Tabela 8 – Wykaz podmiotów (według działów PKD 2007) zarejestrowanych na terenie Gminy Potęgowo w roku 2014 [stan na 31 XII]	12
Tabela 9 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Potęgowo wg form prawnych w latach 2010-2014	13
Tabela 10 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Potęgowo według klas wielkości w latach 2010-2014	13
Tabela 11 - Podmioty wpisane do rejestru REGON na terenie gmin Powiatu Słupskiego na 10 tys. ludności w roku 2014	14
Tabela 12 - Liczba bezrobotnych w Gminie Potęgowo oraz Powiecie Słupskim w latach 2010-2015	15
Tabela 13 - Stopa bezrobocia na poziomie powiatu, województwa, kraju	15
Tabela 14 – Placówki szkolne oraz przedszkolne na terenie Gminy Potęgowo	17
Tabela 15 - Szkoły oraz ilość uczniów na terenie Gminy Potęgowo dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2013/2014	17

Tabela 16 - Wychowanie przedszkolne na terenie Gminy Potęgowo w roku szkolnym 2013/2014	17
Tabela 17 – Typy świadczeń realizowanych przez GOPS	20
Tabela 18 – Powody trudnej sytuacji życiowej klientów GOPS w Potęgowie w 2014 r.	21
Tabela 19 – Struktura wydatków budżetu GOPS w Potęgowie w roku 2014 (zadania własne i zlecone)	22
Tabela 20 - Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2013-2015 w Gminie Potęgowo	26
Tabela 21 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo	27
Tabela 22 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo	28
Tabela 23 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo	31
Tabela 24 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo	34
Tabela 25 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo	35
Tabela 26 - Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie w latach 2012-2014 w Gminie Potęgowo	36
Tabela 27 – Interwencje, oraz sprawcy i ofiary przemocy domowej na terenie Gminy Potęgowo w latach 2012-2014	37

Źródła

- Strategia Rozwoju Gminy Potęgowo na lata 2015-2022
- Urząd Gminy Potęgowo (www.potegowo.pl)
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Potęgowie (www.gospotegowo.pl)
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych
- Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku
- Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku